

TeliaSonera AB:n ja Elisa Oyj:n yritys vastuun analysoiminen GRI-raporttien pohjalta

Terry Lähteinen

Tekijä Terry Lähteinen	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko TeliaSonera AB:n ja Elisa Oyj:n yritys vastuun analysoiminen GRI-raporttien pohjalta.	Sivu- ja liitesivumäärä 54 + 5
<p>Yritysvastuu on vastuunkantoa yritystoiminnan synnyttämistä taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan, ympäristöön ja sidosryhmiin. Yritysvastuulla tarkoitetaan paitsi yritysten taloudellisten, lainsäädännöllisten, eettisten ja sosiaalisten velvollisuuksien noudattamista, myös niiden ylittämistä. Vastuullisen yritystoiminnan lisäksi yritysten odotetaan myös raportoivan siitä läpinäkyvästi, luotettavasti ja vertailukelpoisesti. Kansainvälisesti käytetyin ja vertailukelpoisuudessa pisimmälle kehitetty yritys vastuuraportoinnin standardi on GRI-ohjeisto, jonka merkitystä on yritetty nostaa tilinpäätösraportointia vastaavalle tasolle. Vastuullisuuden integroitua yhä enemmän liiketoiminnan arkeen on luonnollista, että sijoittajat ovat kiinnostuneita tukemaan liiketoimintaa, joka on paitsi vastuullista myös taloudellisesti tuottavaa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on analysoida vastuullisen sijoittajan näkökulmasta TeliaSonera AB:n ja Elisa Oyj:n GRI-raportteja ja selvittää FTSE4Good-indeksin vastuullisen sijoittamisen kriteeristön indikaattoreiden avulla, kumpi yritys on vastuullisempi sijoituskohteeksi. Tämän tavoitteen saavuttamista tukee vastuullista sijoittajaa ajatellen muodostettu teoreettinen viitekehys, josta käsin muodostetaan dokumenttianalyysiin pohjautuva vertaileva tutkimus. Viitekehys on muodostettu vastuullisen sijoittamisen teorian, perinteisten ja vastuullisten sijoitusmallien sekä yritys vastuun teorian ja siihen liittyvän raportointimallin ympärille. Empiirinen tutkimus keskittyy puolestaan TeliaSoneran ja Elisan GRI-raporttien analysoimiseen ja tulkitsemiseen sekä yritysten pisteyttämiseen vastuullisuuden mukaan.</p> <p>Tutkimuksen tulokset osoittavat, että TeliaSonera oli yhteispistemäärältään yhden pisteen edellä Elisasta. Tämän perusteella voidaan sanoa, että TeliaSonera on Elisaa vastuullisempi sijoituskohteeksi. Vaikka Elisan ja TeliaSoneran välinen yhteispistemäärä on hyvin pieni, ovat yritykset hyvin erilaisia kokoluokiltaan. TeliaSoneran kokoluokka näkyy yrityksen GRI-raportin tietojen monipuolisuudessa sekä TeliaSoneran erilaisiin kansainvälisiin yritys vastuualoitteisiin ja -periaatteisiin sitoutumisessa. Kokoluokkaansa nähden Elisa oli kuitenkin pärjännyt hyvin TeliaSoneraan verrattuna.</p>	
Asiasanat Eettinen sijoittaminen, yritys vastuun, yhteiskuntavastuu, Global Reporting Initiative	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Yhteiskuntavastuusta yleisesti	1
1.2	Tutkimuksen tavoite ja rajaukset	2
1.3	Tutkimuksen kulku	3
2	Vastuullinen sijoittaminen ja sijoituspäätösmallit.....	4
2.1	Vastuullisen sijoittamisen määritelmä ja periaatteet	4
2.2	Vastuullisen sijoittamisen strategiat.....	6
2.2.1	Negatiivinen arvottaminen tai poissulkeminen.....	6
2.2.2	Positiivinen arvottaminen tai suosiminen.....	7
2.2.3	Aktiivinen omistajuus.....	8
2.2.4	Elinympäristön kehittäminen tai muutossijoittaminen.....	9
2.3	Perinteiset sijoituspäätösmallit	9
2.3.1	Portfolioteoria.....	9
2.3.2	Capital Asset Pricing -malli (CAPM)	12
3	Yritysvastuu ja siihen liittyvä raportointi	15
3.1	Yritysvastuu	15
3.2	Yritysvastuuraportointi.....	17
3.3	Global Reporting Initiative	19
3.3.1	GRI-ohjeistuksen rakenne ja sisältö	20
4	FTSE4Good-indeksin vastuullisuuskriteerit	22
4.1	FTSE4Good-indeksi yleisesti	22
4.2	FTSE4Good-indeksin vastuullisuuskriteerien sisältö	23
4.2.1	Ympäristöjohtamiskriteerit	23
4.2.2	Ihmis- ja työoikeuskriteerit.....	25
4.2.3	Hallinnointitapakriteerit.....	26
5	GRI-raporttien analyysi FTSE4Good-indeksin kriteerien valossa	27
5.1	Aihevallinnan tausta.....	27
5.2	Tutkimusmenetelmä.....	27
5.3	Kohdeyritysten lyhyt kuvaus.....	29
5.3.1	TeliaSonera AB.....	29
5.3.2	Elisa Oyj.....	31
5.4	Ympäristöjohtamiskriteerit.....	33
5.4.1	TeliaSonera AB.....	33
5.4.2	Elisa Oyj.....	37
5.5	Ihmis- ja työoikeuskriteerit.....	41
5.5.1	TeliaSonera AB.....	41
5.5.2	Elisa Oyj.....	44

5.6 Hallinnointitapakriteerit.....	46
5.6.1 TeliaSonera AB.....	46
5.6.2 Elisa Oyj.....	48
6 Yhteenveto ja johtopäätökset	51
Lähteet	55
Liitteet.....	63
Liite 1. Ympäristöjohtamiskriteerit (Ympäristövastuu)	63
1.1. Ympäristöpolitiikka	63
1.2. Ympäristöjärjestelmä.....	64
1.3. Ympäristöraportointi	64
Liite 2. Ihmis- ja työoikeuskriteerit (Sosiaalinen vastuu).....	65
2.1. Yhdenvertainen työoikeuspolitiikka	65
2.2. Yhdenvertaiset työjärjestelyt	65
2.3. Työntekijäsuhteet	66
Liite 3. Hallinnointitapakriteerit.....	67

1 Johdanto

1.1 Yhteiskuntavastuusta yleisesti

Yhteiskuntavastuu on ajankohtaisempaa nykyään kuin aikaisemmin, sillä yrityksiä haastetaan ottamaan yhä enemmän vastuuta toimintansa yhteiskunnallisista vaikutuksista. Kuluneen vuosikymmenen aikana tapahtuneet kirjanpitoskandaalit, esimerkiksi Enronin tai WorldComin kohdalla osoittavat, kuinka vilpillinen liiketoiminta voi johtaa ikäviin seurauksiin. Kyseiset yritykset joutuivat konkurssiin, mikä johti sijoittajien luottamuksen voimakkaaseen horjumiseen. Kuitenkin tämän kaltaisten skandaalien tähden niin yritykset kuin sijoittajatkin ovat tulleet valvutuneemmiksi vastuullisen toiminnan tarpeellisuudesta. Enää eivät vaakakupissa paina vain osakkeenomistajien tarpeet ja odotukset, mutta myös sidosryhmien kasvavat odotukset vastuullisuudesta.

Epäeettinen ja -vastuullinen liiketoiminta ei rajoitu ainoastaan harhaanjohtavan taloudellisen tiedon esittämiseen tai tietyn kokoluokan yrityksiin, vaan sitä on nähtävissä monessa eri muodossa. Esimerkiksi Finnwatchin (2013, 4) julkaiseman raportin mukaan suomalaisten kauppaketjujen omien merkkituotteiden alihankintaketjuissa ilmeni vakavia ihmisoikeusloukkauksia. Kepakin (2012, 1, 5) oli raportoinut ihmisoikeusloukkauksista, jotka ovat aiheutuneet valtavien maainvestointien eli maankaappausten yhteydessä, etupäässä Aasian ja Lähi-idän valtioissa. Greenpeace on pitkään raportoinut ekologisia huolenaiheita, jotka liittyvät pääasiassa ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen. Yhtenä esimerkkinä ovat biopolttoaineiden negatiiviset ympäristövaikutukset. (Greenpeace Norden 2010)

Yritysten aiheuttamien eettisten epäkohtien kitkemiseksi monet kansainväliset organisaatiot ja tahot, kuten OECD, Yhdistyneet kansakunnat ja Kansainvälinen kauppakamari, ovat tulleet yhteen luomaan uusia, vastuullisempia liiketoiminnan johtamistapoja ja toimintamalleja yrityksille noudatettaviksi. Noudattamalla vastuullisia toimintamalleja yritykset viestivät ympäröivälle yhteiskunnalle ja sidosryhmilleen sitä, että ne ottavat selkeästi ja läpinäkyvästi vastuun toiminnastaan. Yritysten tavoitteena tulisi olla se, että ne pystyisivät kattamaan nykyisyyden tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia kattaa omia tarpeitansa.

Yritysvastuun noudattamista ei kuitenkaan voida seurata, ellei vastuullisten toimenpiteiden vaikutuksista ja niiden jatkotyöstämisestä raportoida riittävän usein. Yritysvastuuraporteilla yritykset viestivät yhteiskunnalle, ympäristölle ja sidosryhmilleen läpinäkyvästi vastuunkantonsa taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista. Nykyään on

useita erilaisia yritysraporttimalleja, mutta niistä kattavin ja kehittynein lienee GRI-ohjeistus.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja rajaukset

Yritysraportteja käytetään harvemmin sellaisenaan sijoituspäätöksiä tehdessä, mutta ne toimivat hyvin sijoituspäätöksen tukena. Sijoituspäätöksiä tehdessä sijoittajalla on tietynlainen viitekehys tai lähtökohta, josta käsin hän muodostaa odotuksiaan ja tarpeitaan. Siksi tämän opinnäytetyön tavoitteena on analysoida kahden yrityksen GRI-raporttia vastuullisen sijoittajan näkökulmasta ja selvittää FTSE4Good-indeksin vastuullisen sijoittamisen kriteeristön indikaattoreiden avulla, kumpi yritys on vastuullisempi sijoituskohte. Tätä tavoitetta tukee sijoittamisen ja vastuuraportoinnin teorioista sekä sijoitusvalintakriteereistä muodostettu viitekehys.

Tutkimuksen luonteen vuoksi tämän opinnäytteen menetelmäsuuntaukseksi on valittu kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka menetelmistä on valittu dokumenttianalyysi. Tutkimusasetelman yksinkertaistamisen vuoksi tutkimusaineistoiksi on valittu kahden yrityksen, TeliaSonera AB:n ja Elisa Oyj:n, GRI-raportit. Niiden valintakriteereinä olivat yritysten pohjoismaalaisuus ja sama toimiala sekä GRI-ohjeistuksen (G3.1) mukainen raportointi. Kohdeyritysten toimiala- ja maantieteellisyyskriteerit perustuivat vastuuraporttien vertailtavuuden helpottamiseen, sillä molemmilla on mahdollisesti samanlaisia haasteita yritysraportoinnissa ja toteuttamisessa.

GRI-ohjeistuksen mukaiset vastuuraportit on valittu siksi, että ne ovat vastuullisuuden määrittelyssä pisimmällä kattavuudessa ja käytettävyydessä muihin vastuuraportointimalleihin nähden. GRI-ohjeistuksen mukaisia vastuuraportteja on laatinut elokuuhun 2014 mennessä yli 6 500 organisaatiota ympäri maailmaa. Molempien kohdeyritysten vastuuraportit on poimittu Global Reporting Initiativen yritysluettelosta määriteltyjen parametrien mukaisesti kohdistuen vuodelle 2013. (GRI 2014, a) Muut yritysraportointimallit on jätetty tarkastelun ulkopuolelle.

Alla oleva taulukko avaa tämän opinnäytetyön pää- ja sivutavoitteita ja sitä, missä opinnäytteen kappaleessa tavoitteet ovat toteutuneet.

	Tavoitteet	Tarkennus	Toteutuminen (kpl)
Päätaavoite	Yritysten vastuullisuuden selvittäminen ja niiden pisteyttäminen.	FTSE4Good-kriteerien ja vastuuraporttien sisällön täsmäytys.	5.3 – 5.7 sekä liitteet 1-3
Sivutavoite 1	Vastuullisen sijoittajan	Vastuullinen sijoittamisen,	2 - 3

	viitekehyksen muodostaminen.	sijoituspäätösmallien ja yritysvastuuraportoinnin teoriaa sekä GRI-ohjeiston periaatteet.	
Sivutavoite 2	Vastuullisen sijoittamisen kriteeristön tunnuslukujen määrittely suhteessa tutkimuksen yrityksiin.	FTSE4Good-indeksin vastuullisen sijoittamisen kriteerien soveltaminen yritysten tilanteisiin.	4

Taulukko 1. Taulukko tavoitteista ja niiden toteutumisesta

1.3 Tutkimuksen kulku

Tutkimus on jaettu viiteen päälukuun, joista ensimmäinen on tutkimuksen johdanto. Luvussa kaksi käydään läpi lyhyesti vastuullisesta sijoittamisesta ja siihen kuuluvia sijoitusstrategioita sekä perinteisten sijoituspäätösmallien teoriaa. Kolmannessa luvussa käsitellään yritysvastuuta sekä Global Reporting Initiative (GRI) -ohjeiston periaatteita, sisältöä ja tunnuslukuja. Lisäksi neljännessä luvussa käsitellään FTSE4Good-indeksin vastuullisen sijoittamisen kriteereitä, joiden avulla selvitetään yritysten vastuullisuutta niiden GRI-raporttien avulla. Empiriaa käsittelevässä luvussa eli luvussa viisi esitellään kohdeyritykset ja tarkastellaan niiden vastuuraportteja muodostetun viitekehyksen valossa. Viimeisessä luvussa muodostetaan yhteenveto tehdyistä havainnoista ja esitellään johtopäätökset siitä, kuinka hyvin raportit kuvaavat yritysten vastuullisuutta ja kumpi yritys on vastuullisempi.

2 Vastuullinen sijoittaminen ja sijoituspäätösmallit

2.1 Vastuullisen sijoittamisen määritelmä ja periaatteet

Vastuullinen sijoittaminen mielletään usein valikoivaksi, tiettyjä yrityksiä tai toimialoja poissulkevaksi sijoittamiseksi, jossa eettiset arvot määräävät sijoituskohteiden valintaprosessia. Tällaista eettisillä valinnoilla korostunutta sijoittamistoimintaa kutsuttiin ennen termillä eettinen sijoittaminen. Eettistä sijoittamista on haastava määritellä, koska sijoittajien käsitykset eettisyydestä vaihtelevat pitkälti sijoittajan maailmankatsomuksen mukaan. Tyypillisesti eettisessä sijoittamisessa on tarkoituksena välttää kaikkia kohteita, jotka nähdään olevan ristiriidassa omien arvojen kanssa. Eettisen sijoittamisen tavoitteena on pitkälti omien arvojen mukainen sijoitussuunnitelman toteutuminen, joskus myös alhaisemman tuoton kustannuksella. (Hyrskke, Lönnroth, Savilaakso & Sievänen 2012, 11)

Ajallaan eettinen sijoittaminen on kehittynyt tarkoittamaan paitsi eettistä myös taloudellista voittoa tavoittelevaa sijoitustoimintaa. Tällainen sijoitusperiaate tunnetaan nimellä vastuullinen sijoittaminen, jossa huomioidaan niin sanottu ESG-asioiden kolmipilarimalli sijoituspäätöksiä tehdessä sijoitustuottoja unohtamatta. ESG on kirjainlyhennelmä englanninkielisistä sanoista environmental, social ja corporate governance, jotka tarkoittavat ympäristö- ja sosiaalista vastuuta sekä vastuullisia hallinnointitapoja.

ESG-kolmipilarimallin ajatuksena on rakentaa perustuksena toimivan taloudellisen vastuun päälle muiden vastuullisuuden osa-alueiden tukipilarit, jotka auttavat toteuttamaan vastuullisuutta käytännössä sijoituspäätöksiä tehdessä. Vastuullinen sijoittaminen ei kuitenkaan ole hyväntekeväisyyttä tai filantropiaa, sillä vastuullisen sijoitustoiminnan tavoitteena on parantaa näiden ESG-pilareiden pohjalta sijoitussalkun riski- ja tuotto profiilia pitkällä aikavälillä. (Hyrskke et al. 2012, 11; Sparkes 2002, 22)

Kuva 1. Vastuullisen sijoittamisen kolmipilarimalli (Hyrskke et al. 2012, 24)

Yhdistyneet kansakunnat on ollut yksi edelläkävijöistä vastuulliseen sijoittamiseen liittyen, sillä se oli laatinut vuonna 2006 vastuullisen sijoittamisen periaatteet (PRI), joita on kuusi kappaletta. Näiden kuuden periaatteen tarkoituksena oli kannustaa organisaatioita liittämään ESG-asiat osaksi sijoitusprosesseja ja -päätöksentekoa. YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet allekirjoittava organisaatio sitoutuu noudattamaan seuraavia asioita:

1. Organisaation tulee liittää ESG-asiat osaksi sijoitusprosessejaan.
2. Organisaation tulee soveltaa ESG-asioita omistajakäytäntöihinsä ja toimia aktiivisena omistajana.
3. Organisaation tulee edistää sijoituskohteidensa asianmukaista ESG-raportointia.
4. Organisaation tulee edistää sijoitustoiminnallaan vastuullisen sijoittamisen periaatteiden käyttöönottoa.
5. Organisaation tulee edistää vastuullista sijoittamista yhteistyössä muiden sijoittajien kanssa.
6. Organisaation tulee raportoida toimistaan ja vastuullisen sijoittamisen edistymisestä. (Hyrskke et al. 2012, 26; FINSIF 2014)

Vastuullinen sijoittamisen ei ole marginaalinen ilmiö, sillä vuoden 2012 alussa jo pelkästään Yhdysvaltain markkinoilla hallinnoitiin 3,3 biljoonan Yhdysvaltain dollarin määräistä sijoitusvarallisuutta vastuullisen sijoittamisen kriteerein. (USSIF 2013, 7) Eurosifin (2012, 26) tutkimuksen mukaan erilaisten vastuullisten sijoitusstrategioiden hallinnoitu varallisuus oli Euroopassa kasvanut yli 58 prosenttia vuonna 2011 vuoteen 2009 verrattuna. Vuonna 2011 vastuullinen sijoitusvarallisuus oli Euroopassa noin 11,6 miljardin euron luokkaa. PRI:n arvioiden mukaan kaikkien syyskuuhun 2012 mennessä PRI:n allekirjoittaneiden varallisuus oli yli 30 biljoonaa Yhdysvaltain dollaria eli noin 10 % maailman sijoitusvarallisuudesta. (Hyrskke et al. 2012, 13, 29)

Vaikka vastuullisuus yritystoiminnassa ja sijoittamisessa on selvästi saanut enemmän alaa osana sijoituspäätöksen tekoprosessia, suhtaudutaan vastuullisuuteen silti varauksella. Joissakin tutkimuksissa on osoitettu, etteivät vastuullisen sijoittamisen periaatteiden mukaisesti sijoitetut varat tuota enempää kuin tavalliset sijoitusvarat. Toisissa tutkimuksissa todetaan, että vastuullinen sijoittaminen tuottaa tappiota, toisissa taas huomattavasti enemmän kuin tavalliset sijoituskohteet. (Hyrskke et al. 2012, 22) Kuitenkin suurin osa tutkimuksista puoltaa sitä havaintoa, että ESG-asioiden huomioiminen sijoituspäätöksissä ja vastuullisuuden noudattaminen tuottaa parempaa tulosta kuin jos niitä ei huomioitaisi.

Yhtenä esimerkkinä otettakoon Liettuan tasavallan vastuulliseen sijoittamiseen liittyneen tutkimushankkeen, joka ajoittui toukokuun 2011 ja joulukuun 2012 väliselle ajalle. Liettua oli Euroopan sosiaalirahaston rahoittamana käynnistänyt yhdessä Yhdistyneiden kansakuntien kehitysohjelman kanssa projektitutkimuksen, jonka tavoitteena oli kehittää yhteiskuntavastuuta Liettuassa ja selvittää minkälaista kehitystä liettualaiset yritykset olivat yhteiskuntavastuuasioiden implementaation seurauksena kohdanneet. (Ernst & Young 2014)

Tutkimuksessa oli selvinnyt, että taloudellista lisäarvoa, nimenomaisesti sijoitetun pääoman tuoton muodossa, oli nähtävissä eniten henkilöstön hyvinvoinnin seurauksena tuottamassa tuloksessa, joka oli keskimäärin 133 prosenttia tarkasteluvälin aikana. Pienen lisäarvo oli nähtävissä ympäristövastuuasioissa, jotka tuottivat keskimäärin 33 prosenttia. Yritykset olivat saaneet eniten irti yritys vastuutavoitteista, kun ne oli yhdistetty osaksi yrityksen strategiaa ja liiketoimintamallia. (Ernst & Young 2014)

Deutsche Bank Climate Change Advisersin yli 150 akateemisen tutkimuksen katsaus toi esille, että ESG-asioiden huomioiminen sijoituspäätöksissä ja suurien riskikorjattujen tuottojen välillä oli positiivinen korrelaatio, kun sijoituskohteina olivat FASB:n määrittelemien, käyvän arvon säännösten mukaiset 3. luokituksen arvopaperit. On lisäksi monia muita tutkimuksia, jotka osoittavat ESG-asioiden huomioimisen sijoituspäätöksissä johtaneen huomattavasti parempiin tuottoihin verrattuna niiden poisjättämiseen. (UNPRI 2014b, 2)

Vastuullisuuden integroituessa yhä enemmän liiketoiminnan arkeen on luonnollista, että sijoittajat ovat kiinnostuneita tukemaan liiketoimintaa, joka on paitsi vastuullista myös selvästi taloudellisesti tuottoisaa. Vastuullista sijoittamista voidaan kuitenkin harjoittaa monin erilaisin strategioin ja periaattein.

2.2 Vastuullisen sijoittamisen strategiat

2.2.1 Negatiivinen arvottaminen tai poissulkeminen

Eettisessä sijoitustoiminnassa suosittiin aikoinaan negatiivista arvottamista lähestymistapana. Sen mukaan portfoliosta seulotaan pois tai poissuljetaan tyypillisesti epäeettiset toimialat, tuotteet tai palvelut, kuten päihdeaineet, aseet ja uhkapelit, joissain tapauksissa myös koron maksu, sianliha tai e-pillerit. Joskus poissulkemista harjoitetaan myös normiperusteisesti eli poissulkemalla portfoliosta sellaisia yrityksiä, jotka on määritelty tiettyjen normien ja sopimusten mukaan, esimerkiksi YK:n Global Compact -aloitteessa. Negatiivisesta arvottamisesta johtuva suppea sijoituskohteiden valikoima voi

kuitenkin vaikuttaa sijoitusportfolion tuottoihin negatiivisesti, koska se vähentää portfolion hajautusta. (Hyrskke et al. 2012, 18, 69-70)

2.2.2 Positiivinen arvottaminen tai suosiminen

Positiivisella arvottamisella tai suosimisella tarkoitetaan sellaista sijoitusstrategiaa, jolla valitaan parhaiten tietyn vastuullisuuskategorian parametreja vastaavat vastuulliset yritykset portfolioon tai rahastoon. Siinä missä negatiivisessa arvottamisessa poissuljetaan kohteita, joilla on negatiiviset arvot, positiivisessa arvottamisessa suositaan päinvastoin kohteita, joilla on positiivisia arvoja. (Talvio & Välimaa 2004, 145)

Mitään vakiintunutta yleistä käytäntöä ei positiivisen arvottamisen suhteen ole, koska jokaisella sijoittajalla tai salkunhoitajalla on omat periaatteet portfolioa muodostaessaan. Kuitenkin tyypillisimpiä suosimisen menetelmiä ovat Best-in-Class eli toimialaluokassaan parhaiten vastuullisia liiketoimintatapoja noudattavat yritykset, universumin parhaat eli tutkimusmetodologian mukaan arvotetut yritykset, parhaiten edistyneet -menetelmä sekä absoluuttinen analyysi. (Hyrskke et al. 2012, 72) Suosiminen voi olla negatiivista arvottamista haastavampi strategia, sillä sijoittajan on määriteltävä riittävän eettinen tai vastuullinen liiketoiminta. (Carroll & Buchholtz 2006, 59)

Best-in-Class -menetelmä perustuu yritysten arvottamiseen toimialaluokittain sekä vastuullisimpien ja eettisimpien yritysten valitsemiseen toimialaluokkien sisältä. Negatiivisen arvottamisen eli tiettyjen kohteiden poissulkemisen ongelmana on sijoituskohteiden vähäisyys, koska poissulkemisessa voidaan rajata pois jopa maita tai toimialoja. Tällainen sijoitusstrategia vähentää portfolion hajautusta ja voi siten vaikuttaa negatiivisesti portfolion tuottoon. Best-in-Class -menetelmässä hajauttamisen ongelmaa ei ole, koska tiettyä sektoria ei vastuuanalysissä painoteta, vaan rahastossa kaikki sektorit ovat tasaisesti edustettuina. Best-in-Class -menetelmää voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että rahastoon valitaan MSCI World -indeksistä yhdysvaltalaiset teollisuusyritykset ja niistä vaikka prosenttimääräisesti tai absoluuttisen määrän mukaan vastuullisimmat yritykset. (Hyrskke et al. 2012, 73)

Yksi Best-in-Class -menetelmän ongelmista on se, että joidenkin rahastojen toimialaluokitusten, kuten GICS Global Industry Classification Standardin, alle listatut yritykset voivat olla varsin heterogeenisiä samasta toimialaluokituksesta huolimatta. Esimerkiksi yritysvastuuviestinnän avoimuutta painottavia menetelmiä käyttävät sijoittajat saattavat suosia isompia yrityksiä, koska niillä on enemmän resursseja hoitaa viestintää paremmin kuin pienemmillä. (Hyrskke et al. 2012, 72-73; Investopedia 2014)

Universumin parhaat -menetelmän ero Best-in-Class -menetelmään nähden on, että siinä yritys vastuun arviointi ei rajoitu vain tietylle toimialalle, vaan se käsittää kaikki sijoitusuniversumin potentiaaliset kohteet. Rahastoon valikoitaessa voidaan soveltaa luokalle tyypillisimpiä yritys vastuuasioita, kuten ympäristö vastuuasioita kaivosyhtiöiden osalta tai henkilöstö parametrin mukaan isomman yritysvalikoiman kirjosta. Parhaiten edistyneet -menetelmän keskittyy puolestaan suosimaan niitä yrityksiä, jotka parantavat yritys vastuuprofiiliaan tietyltä ajanjaksolta. Absoluuttinen analyysi -menetelmän tarkoituksena on analysoida jokaisen yksittäisen yrityksen yritys vastuuprofiilia muodostaa päätösten pohjalta portfolio. (Hyrskke et al. 2012, 74-75)

2.2.3 Aktiivinen omistajuus

Aktiivisella omistajuudella tarkoitetaan tavallista aktiivisemmän roolin ottamista osakkeenomistajana sekä pyrkimystä vaikuttaa siitä roolista käsin yrityksen pitkän ajan positiiviseen arvonkehitykseen. Aktiivisena omistajana toimiminen mielletään yleensä osaksi sijoittajan omaa yritys vastuuta, minkä avulla hän voi vaikuttaa saamiinsa sijoitustuottoihin. Aktiivisina omistajina voivat toimia niin institutionaaliset sijoittajat, yksittäiset sijoittajat kuin kansalaisjärjestötkin. (Talvio & Välimaa 2004, 145; Hyrskke et al. 2012, 78)

Aktiivisia omistajuuden vaikuttamisprosesseja on useita erilaisia, joista yleisimpiä ovat yhtiökokouksessa äänestäminen, vuoropuhelu johdon kanssa, viestintä median kautta, julkinen benchmarking sekä muiden sijoittajien kanssa tehtävä yhteistyö. Erityisesti suuret universaaliomistajat, kuten rahoituslaitokset, eläkeyhtiöt ja valtioiden sijoitusyhtiöt, kokevat yhtiökokoukset epämielikkäänä alustana yritys vastuuasioiden käsittelyssä. Yhtiön johdon kanssa muodostettujen läheisten välien vaarantaminen on päällimmäisenä syynä yhtiökokouksen välttämiseen vaikutuskeinona. Asioita käsitellään mieluummin keskustellen ilman äänestystä. (Hyrskke et al. 2012, 80-81, 86; McKenzie & Sullivan 2006, 335)

Monesti ympäristöön ja sosiaaliseen vastuuseen liittyviä asioita käsitellään hallinnointitapoina, jolloin niihin vaikuttamalla voidaan ratkaista muutkin yritys vastuualueiden ongelmat. Siksi hyvien hallinnointitapojen edistämiseen on keskitytty tyypillisesti enemmän kuin sosiaalisten tai ympäristöllisten asioiden edistämiseen erikseen. (Hyrskke et al. 2012, 86; McKenzie & Sullivan 2006, 150-151)

2.2.4 Elinympäristön kehittäminen tai muutossijoittaminen

Yksi vastuullisen sijoittamisen strategia on elinympäristön kehittäminen tai muutossijoittaminen (Impact Investing). Sillä tarkoitetaan sijoittamista yhtiöihin, organisaatioihin tai rahastoihin, jotka voivat ohjata sijoitettuja varoja edelleen vähäosaisten alueiden ja yhteisöjen elinympäristön edistämiseen. (GIIN 2014) Muutossijoittamisella voidaan yrittää kehittää esimerkiksi kehitysmaiden infrastruktuuria, parantaa kehitysmaiden vedensaantimahdollisuuksia tai rakentaa niihin sairaaloita. Elinympäristön kehittämiseen keskittyvät rahoituslaitokset pyrkivät auttamaan ihmisiä, jotta he voivat auttaa itse itseään. Tällaisia rahoituslaitoksia ovat muun muassa MicroVest, BlueOrchard, Sequoia Capital ja Grameen. Muutossijoittaminen ei kuitenkaan ole hyväntekeväisyyttä, vaikka muutossijoittamisesta saatava tuotto-olettama ei välttämättä ole liian suuri. (Hyrskke et al. 2012, 30)

Tyypillisesti vähäosaisilla ihmisillä ei ole varaa pärjätä omillaan eikä heillä ole näin ollen mahdollisuutta saada lainaa ilman vakuuksia. Bangladeshilainen ekonomisti ja Nobelin rauhanpalkinnon saanut Muhammad Yunus päätti korjata tämän epäkohdan maassaan perustamalla Grameen-pankin vuonna 1976. Tämän muutossijoittamisen pioneerinä toimineen pankin tavoitteena oli köyhyyden vähentäminen mikrolainoja myöntämällä ympäri maailmaa oleville vähäosaisille ilman vakuuksia. Mikrolainojen myöntämisen tarkoituksena on voimaannuttaa yhteiskunnan vähäosaisia, kuten köyhiä, kirjoitustaidottomia, työttömiä ja naisia, perustamaan yrityksiä, työllistämään itsensä ja pärjäämään taloudellisesti omillaan. (UNESCO 2001)

2.3 Perinteiset sijoituspäätösmallit

2.3.1 Portfolioteoria

Harry Markowitzin vuonna 1952 kehittämä portfolioteoria toimii matemaattisena mallina tehokkaan sijoitussalkun muodostamisessa. Markowitzin mukaan kaikki sijoittajat karttavat riskiä ja heidän tavoitteenaan on saada suurin mahdollinen tuotto pienimmällä riskillä tai pienin mahdollinen riski määritellyllä tuottotasolla. (Hyrskke et al. 2012, 20) Sijoittaja ei pysty kuitenkaan tietämään ennalta tuottaako rahoitusinstrumentti voittoa vai tekeekö se tappiota. Sijoittajalla on silti mahdollisuus muodostaa näkemys ja odotus mahdollisista tuotoista niiden historiallisten muutosten ja todennäköisyyksien pohjalta.

Portfolion valintaprosessi voidaan jakaa kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa sijoittaja analysoi yritysten suorituskykyä ja muodostaa käsityksensä sijoitusinstrumentteihin kohdistuvista tuotto-odotuksista. Toisessa osassa sijoittaja arvioi riskinsietokykyään,

sijoitusvarallisuutensa eri kohteisiin jakamisen hyötyä, omaa riskinsietokykyään ja valitsee lopulta tämän perusteella sijoituskohteen. (Markowitz 1952, 77; Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008, 55)

Riskillä tarkoitetaan sellaista todennäköisyyttä, että toteutunut tuotto ei vastaa odotettua tuottoa. Toisin sanoen, mitä suurempi riski on, sitä todennäköisempää on sijoitusvarallisuuden menetys. Jos portfolioissa painotetaan riskiä sisältäviä arvopapereita, on sijoittajan riskinsietokyky oltava silloin hyvä. Toisaalta suurempaa tuottoa tavoittelevan sijoittajan on oltava valmis kantamaan myös suurempaa riskiä portfolioissaan. (Kallunki et al. 2008, 56)

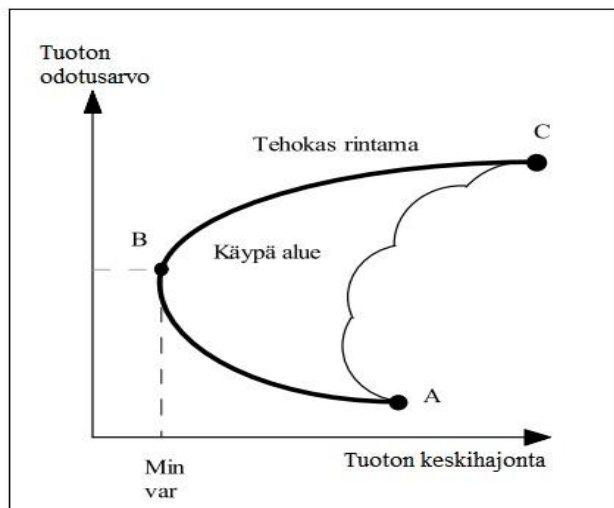
Riski voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen - markkina- eli systemaattiseen riskiin ja yritys- eli epäsystemaattiseen riskiin. Markkinariskillä tarkoitetaan luonteeltaan yleistä riskiä, joka koskee kaikkia arvopapereita, kun taas yritysrisi syntyy kaikista yrityskohtaisista tekijöistä, joilla ei ole vaikutusta toisten osakkeiden tuottoihin. (Nikkinen, Rothivius & Sahlström 2002, 28, 30; Knüpfer & Puttonen 2007, 145)

Sijoituksiin kohdistuvaa riskiä on mahdollista pienentää muodostamalla yksittäisten sijoituskohteiden yhdistelmä eli portfolio. Tämä onnistuu hajauttamalla portfolion sisällä olevat sijoitukset riittävän hyvin niin, että jäljelle jääväksi riskiksi jää vain markkinariski ja yritysrisi poistuu. Toisin sanoen, kun varallisuus sijoitetaan erilaisiin, tuottojen osalta eri suuntiin liikkuviin kohteisiin, pienenee yksittäiseen sijoituskohteeseen kohdistuva riski, jolloin myös muu riski hajautuu. Riskiä voidaan mitata laskemalla portfolion keskihajonta eli varianssin neliöjuuri, jota kutsutaan myös volatiliteetiksi ja se ilmoitetaan prosentteina vuodessa. (Knüpfer & Puttonen 2007, 144; Nikkinen et al. 2002, 33, 45; Nasdaq OMX 2011, 106) Volatiliteetillä tarkoitetaan yksinkertaisesti jonkin rahoitusinstrumentin hinnan vaihtelua odotetun tuoton ympärillä. (Nikkinen et al. 2002, 244; Niskanen & Niskanen 2013, 449)

Tuottojen välistä vähäistä korrelaatiota eli lineaarista riippuvuutta kutsutaan myös kovarianssiksi. (Levy 2002, 191) Jos kovarianssin arvo on täysin positiivinen eli +1, liikkuvat osakkeiden tuotot keskimäärin samaan suuntaan eikä hajauttamisesta saavutettaisi mitään lisäarvoa. Jos osakkeet ovat täydellisesti negatiivisesti korreloituneita eli arvo olisi -1, liikkuisivat osakkeiden tuotot vastakkaiseen suuntaan ja volatiliteettikin pysyisi nollassa. Esimerkiksi portfolioissa, jossa on kahden eri toimialan yrityksen osakkeet, toisen osakkeen arvo nousisi ja toisen kasvaisi. Samalla toimialalla toimivien yritysten osakkeiden kovarianssit ovat samansuuntaiset. Portfolio, joka saavuttaa pienimmän tuoton keskihajontansa ja varianssinsa, kutsutaan minimivarianssiportfolioksi.

Hajauttamisen hyöty perustuukin arvopapereiden hintojen eri tahtiseen muuttumiseen, ja sitä hyötyä on mahdollista mitata korrelaatiokertoimella ja portfolioissa olevien osakkeiden lukumäärällä. (Nikkinen et al. 2002, 44-45; Knüpfer & Puttonen 2007, 143)

Markowitzin mukaan sijoittajat tavoittelevat kuitenkin suurinta mahdollisinta tuottoa saman riskin sisältävistä portfoliovaihtoehdoista. Toisesta näkökulmasta katsottuna yhtä suurta tuottoa tarjoavista portfolioista sijoittaja valitsee pieniriskisimmän vaihtoehdon. Tähän päästään muodostamalla portfolioa eri arvopaperien, kuten osakkeiden, joukkolainojen tai kiinteistöjen, yhdistelmillä niiden painokertoimien mukaisesti ja laskemalla niiden keskihajonnat ja tuotto-odotukset. Tällaista optimaalisen portfolion joukkoa kutsutaan tehokkaaksi rintamaksi (Efficient Frontier), jossa tuotot ovat parhaita mahdollisia riskiin nähden. (Knüpfer & Puttonen 2007, 142; Markowitz 1959, 152)

Kuva 2. Portfolioteoria eli portfolion tuoton suhde keskihajontaan

Vaikka portfolioiden laskeminen vaikeutuukin osakkeiden lukumäärän kasvaessa portfolioissa, voidaan laskutoimitus tehdä esimerkiksi kvadraattista ohjelmointia käyttämällä. Tiedossa on oltava kuitenkin tuoton odotusarvo, keskihajonta sekä korrelaatio kunkin portfolioon kuuluvan osakkeen kanssa. Sijoittaja tai salkunhoitaja voi muodostaa tarpeidensa mukaisen portfolion määrittämällä portfolioon valittavien sijoitusinstrumenttien valintaparametrit. Näitä voivat olla esimerkiksi minimiosinkotuoton varmistaminen, epäeettisten yritysten osakkeiden tai negatiivisten osuuksien poisjättäminen portfolioista. (Nikkinen et al. 2002, 62)

2.3.2 Capital Asset Pricing -malli (CAPM)

Markowitzin kehittämän portfolioteorian pohjalle kehitettiin arvopapereiden hinnoittelumalli Capital Asset Pricing Model (CAPM), jonka varhaisina kehittäjinä olivat olleet 60-luvulla ekonomistit Sharpe ja Lintner sekä kaksi muuta ekonomistia. (Fama & French 2004, 25) CAP-malli on arvopaperimarkkinoiden tasapainomalli, jota käytetään arvopaperille määritetyn tuottovaatimuksen laskemiseen.

Portfolion sijoituskohteita hajauttamalla yrityskohtainen riski voidaan poistaa, mutta jäljelle jäävää systemaattista eli markkinariskiä ei voida välttää. Koska markkinariskiä ei voida minimoida portfoliota hajauttamalla, sitä tulisi pystyä mittaamaan jollakin tavalla. Jos kerran markkinariski vaikuttaa markkinatalouden kautta osakkeisiin, niin sen tulisi näkyä koko osakemarkkinoita kuvaavassa markkinaportfoliossa. (Knüpfer & Puttonen 2007, 146) Käytetyin tapa määrittellä markkinariski on arvioida yksittäisen osakkeen ja markkinoiden tuottojen välistä yhteyttä. Koko markkinoita kuvastaa markkinaportfolio, joka koostuu kaikista pörssilistatuista osakkeista, joiden painot portfoliossa määräytyvät niiden markkina-arvon perusteella. Tässä vaiheessa CAP-malli otetaan mukaan kuvioihin, sillä sen mukaan sijoitusinstrumentin tuottovaatimus kasvaa sitä mukaa, mitä suurempi siihen kohdistuva markkinariski on. Yksittäisen osakkeen markkinariski mitataan niin kutsutulla arvopaperimarkkinasuoran kulmakertoimella eli beetakertoimella (β). (Knüpfer & Puttonen 2007, 146)

Beetakertoimia tulkitaan siten, että ne voivat olla joko aggressiivisia tai defensiivisiä riippuen saadusta luvusta. Aggressiivisten osakkeiden beetakerroin on yli 1, defensiivisten alle 1. Jos sijoituskohteet käyttäytyvät yhdenmukaisesti markkinoiden kanssa, on niistä saatu beetakerroin 1. Riskittömän sijoituskohteen beetakerroin on puolestaan 0. Esimerkiksi jos jonkun aggressiivisen osakkeen beetakerroin olisi vaikka 1,5, niin markkinoiden noustessa ylös prosentin nousee kyseinen osake samalla 1,5 prosenttia. (Knüpfer & Puttonen 2007, 146-147; Nikkinen et al. 2002, 50)

CAP-mallin mukainen tuottovaatimus on laskettavissa seuraavan kaavan mukaisesti:

$E(R_i) = R_f + \beta_i (E(R_m) - R_f)$, jossa E on odotusarvo-operaattori ja $E(R_i)$ on yksittäisen sijoituskohteen tuotto-odotus, R_f on riskittömän sijoituskohteen tuotto, $E(R_m)$ on markkinaportfolion tuotto-odotus ja beetakerroin β_i on markkinariski.

Arvopaperin tuotto-odotus muodostuu toisin sanoen kahdesta komponentista:

1. Riskittömän sijoituskohteen tuotosta R_f

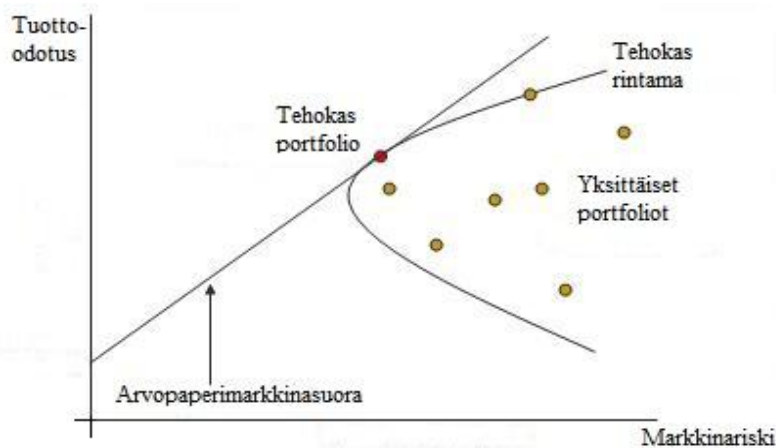
2. Riskilisästä, joka riippuu

a) markkinatuoton ja riskittömän tuoton erotuksesta eli markkinatuoton riskilisästä

b) arvopaperin R_i markkinariskistä, jota beetakerroin kuvastaa.

(Niskanen & Niskanen 2013, 193; Knüpfer & Puttonen 2007, 149)

CAP-mallin kaavan mukainen tilanne voidaan kuvastaa arvopaperimarkkinasuoralla, joka antaa sijoituksen tuotolle vertailukohtaan. Suoralta voidaan nähdä, paljonko kyseisen sijoituksen tulisi tuottaa, kun beetakerroin tunnetaan. Oikein hinnoitellut sijoitukset sijaitsevat arvopaperimarkkinasuoralla, tarjoten oikean tasapainon tuoton ja riskin välillä. Ylihinnoitellut sijoitukset sijaitsevat suoran yläpuolella, tuottaen enemmän kuin riskin mukaan pitäisi. Päinvastaisessa tilanteessa alihinnoitellut sijoitukset sijaitsevat suoran alapuolella. Tällaista osakkeen todellisen tuoton ja riskin välistä erotusta kutsutaan alfaksi, joka merkitään kreikkalaisella aakkosella α . (Nikkinen et al. 2002, 73; Levy 2002, 405-406)

Kuva 3. Arvopaperimarkkinasuora

CAP-malli perustuu siihen taustaoletukseen, että tuoton odotusarvo on sidottu suoraan sen riskiin. Toisin sanoen, mitä suurempi riski on, sitä suurempi on tuottokin. Riskiä karttavan sijoittajan tavoitteena onkin pitää riskiä sisältäviä kohteita portfoliossa vain silloin, kun CAP-mallin mukaan on todettavissa tuotto-odotusten olevan korkeampi kuin riskittömän tuoton. (Nikkinen et al. 2002, 68)

Nikkinen et al. (2002, 68-69) kertovat CAP-mallin taustaoletuksen muodostuvan yksinkertaistetusta viitekehysmaailmasta, jossa toimii kahdeksan erilaista oletusta markkinoista. Periaatteessa CAP-mallin oletetut markkinat ovat täydelliset. Tämän viitekehysten oletukset ovat seuraavanlaiset:

1. Kaupankäynnistä ei aiheudu transaktiokustannuksia ja veroja ei ole.
2. Sijoituskohteet ovat jaollisia äärettömän pieniin osiin.

3. Markkinoilla vallitsee täydellinen kilpailu, eli sijoittaja ei voi vaikuttaa sijoituskohteiden hintoihin osto- ja myyntimääräyksillään.
4. Sijoittaja päättää sijoituskohteistaan portfolioteorian mukaisesti, eli hän määrittelee ne keskihajonnan ja portfolion tuoton odotusarvon perusteella.
5. Lyhyeksi myynti on rajoittamatonta, eli sijoittaja voi myydä osakkeita, joita ei omista.
6. Sijoittaja voi sijoittaa haluamansa summan riskittömästi samalla korolla, jolla hän voi ottaa halutessaan rajattomasti lainaa
7. Kaikki pääomahyödykkeet, myös inhimillinen pääoma, ovat ostettavissa ja myytävissä.
8. Kaikilla sijoittajille on homogeeniset odotukset keskihajonnoiksi, tuoton odotusarvoiksi ja osakkeiden väliseksi kovariansseiksi. Lisäksi kaikki sijoittavat yhdeksi ja samaksi periodiksi portfolioteorian mukaisesti.

3 Yritysvastuu ja siihen liittyvä raportointi

3.1 Yritysvastuu

Vaikka yritysvastuu on terminä alkanut vakiintua viimeisten vuosien aikana, on se alana ja käsitteenä vielä sen verran tuore, että siitä on puhuttaessa käytetty useita eri termejä ja joskus synonyymeina toistensa kanssa. Kattoterminä on käytetty kestävästä kehitystä, joka tarkoittaa sellaista vastuullista toimintaa, jossa huomioidaan koko maapallon resurssien riittävyys tulevaisuutta varten sekä maapallon asukkaiden hyvinvointi. Termi on kuitenkin viitekehyksenä liian laaja, jotta sitä voitaisiin soveltaa riittävän tehokkaasti mitattavien tuloksien aikaansaamiseksi. (Jussila 2010, 12)

Yritysvastuun synonyymeina on käytetty niin yrityksen yhteiskuntavastuuta kuin yrityskansalaisuuttakin (Corporate Citizenship) riippuen siitä, mistä näkökulmasta kestävästä kehitystä voidaan soveltaa käytännössä. Jotkut näkevät, että yhteiskuntavastuu on yleisterminä kokonaisvaltaisempi kuin yritysvastuu, koska siitä puhuttaessa joudutaan käsittelemään niin yrityksen roolia osana yhteiskuntaa kuin yrityksen ulkopuolista yhteiskuntaa. Termit eivät ole olleet täysin vakiintuneita englanninkielisissä maissaakaan, sillä vastaavanlaista tasapainoilua on tehty Corporate Social Responsibility- (CSR) ja Corporate Responsibility (CR) -termien välillä. (Jussila 2010, 13-14; Rohweder 2004, 77-78)

Yritysvastuu nähdään kokonaisvaltaisena keinona yritykselle kantaa vastuuta toimintansa synnyttämistä taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan, ympäristöön ja sidosryhmiin. (Niskala, Pajunen & Tarna-Mani 2013, 10; Carroll & Buchholtz 2006, 34) Yleensä yritysvastuulla tarkoitetaan paitsi yritysten taloudellisten, lainsäädännöllisten, eettisten ja sosiaalisten velvollisuuksien noudattamista, myös niiden ylittämistä. Toisin sanoen, yritysvastuu alkaa siitä mihin lain vaatimukset päättyvät. (Werther, Jr. & Chandler 2011, 6)

Rohwederin (2004, 15-16) mukaan yritysvastuuta johdetaan yleisesti Triple Bottom Line -periaatteella eli kolmella vastuullisuuden osa-alueella – ympäristöllisellä, sosiaalisella ja taloudellisella alueella. Ympäristövastuulla tarkoitetaan yritystoiminnan ympäristökuormituksen vähentämistä siten, että yrityksen toimenpiteiden tulisi johtaa käytännössä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja ilmastonmuutoksen torjumiseen sekä ympäristöongelmien ehkäisemiseen ja vähentämiseen koko tuotteen elinkaaren osalta.

Sosiaalisella vastuulla tarkoitetaan kapeimmillaan työntekijöiden oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaamista, mutta se voidaan laajentaa koskemaan myös ihmisoikeuksia, työhyvinvointia ja yritysten tuotevastuuta. Toisin sanoen, sosiaaliseen vastuuseen liittyy ajatus hyvien toimintatapojen noudattamisesta suhteessa kaikkiin sidosryhmiin. (Jussila 2010, 79, 16; Niskala et al. 2013, 17-18)

Taloudellisella vastuulla tarkoitetaan taloudellista liiketoimintaa, riskienhallintaa ja hallintokäytäntöjä, joiden tarkoituksena on rakentaa pitemmän päälle kannattavaa liiketoimintaa, joka saavutetaan sosiaali- ja ympäristövastuutekijät huomioiden kestävän liiketoiminnan aikaansaamiseksi. (Juholin 2004, 14, 50; Kujala & Kuvaja 2002, 160)

Taloudellisen vastuunkannon vaikutus näyttäytyy sidosryhmille sekä välillisen että välittömän vaikutuksen muodossa.

Välitön vaikutus ilmenee toiminnasta syntyvien rahavirtojen jakamisena yrityksen sidosryhmille. Tällaisia rahavirtavaikutuksia ovat esimerkiksi verojen maksut yhteiskunnalle, osinkojen maksaminen omistajille, palkanmaksut työntekijöille ja ostot toimittajilta. Välilliset vaikutukset liittyvät puolestaan yrityksen toimintojen sijoittamis päätöksiin koskeviin taloudellisiin vaikutuksiin, yrityksen toimialan kansantaloudelliseen merkitykseen tai innovaatioiden laajempaan yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. (Rohweder 2004, 97; Niskala et al. 2013, 17-18)

Kuva 4. Yritysvastuun kolmipilarimalli (Hyrskke et al. 2012, 25)

3.2 Yritysvastuuraportointi

Yritysvastuuraportin avulla yrityksen tulisi raportoida läpinäkyvästi ja tietyltä raportointikaudelta taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista sekä kestävästä kehitystä edistävistä toimenpiteistään sidosryhmilleen. Yrityksen tulisi viestiä vastuuraportissaan mihin toimenpiteisiin se on sitoutunut vastuullisuuden saralla, minkälaisia vaikutuksia toimenpiteet olivat aiheuttaneet sekä mitä niille aiotaan jatkossa tehdä. Hyödyntämällä yritysraportin prosesseja yritys voi oppia tunnistamaan toiminnassaan olennaisia kehityskohteita ja vaikuttamaan niihin sidosryhmäyhteistyön muodossa. (Rohweder 2004, 211; Juholin 2004, 227, 232) Yritykset voivat lisäksi parantaa vastuuraporttiansa luotettavuutta tarkastuttamalla ne esimerkiksi tilintarkastusyhteisöjen toimesta, jotka ovat tarpeeksi asiantuntevia ja riippumattomia vahvistamaan, ovatko raportoidut tiedot riittävän luotettavia. (Dahlstrom 2011, 307-308; Juutinen & Steiner 2010, 266)

Jotta yritykset voivat osoittaa toimivansa vastuullisesti, on heidän annettava selvitys kestävästä kehitystä edistävistä toimenpiteistään raportointikaudella sekä sisäiseen käyttöön että ulkoisen viestinnän välineeksi. (Rohweder 2004, 211)

Yritysvastuuraportointimallien vertailtavuus on kuitenkin edelleen haasteellista yhteiskuntavastuuseen liittyvän raportoinnin uutuuden sekä raportoinnin muodon ja prosessoinnin takia. Lisäksi yritysten raportoinnin tarve perustuu edelleen vapaaehtoisuuteen, mikä on tehnyt raportointikäytännöistä kirjavaa. Jotkut yritykset ovat käyttäneet raportointimallien standardoimattomuutta edukseen raportoimalla vain itselleen hyödyllisiä asioita. (Rohweder 2004, 233-234) Tällaisia hyötyjä voivat olla esimerkiksi työnantajamielikuvan parantaminen, brandin vahvistaminen tai vastuulliseen indeksiin valikoituminen.

Vaikka yritysvaluasiat ovat yrityksille vapaaehtoisia, on ne silti kansainvälisesti nähty asioina, joita olisi syytä ottaa vahvemmin huomioon lainsäädännössä kansallisesti ja kansainvälisesti. Syksyllä 2014 Euroopan neuvosto hyväksyi tilinpäätösdirektiivin muutoksen koskien yritysraportoinnin velvollisuutta. Vastuuraporteissa on oltava selvitys siitä, millä tavoin yritys edistää työhyvinvointia ja -turvallisuutta sekä työntekijöiden osallistumista, ihmisoikeuksia, ympäristönsuojelua sekä korruption torjuntaa. Direktiivi tulee koskemaan yrityksiä, joiden liikevaihto on vähintään 40 miljoonaa euroa, tase vähintään 20 miljoonaa euroa tai joilla on vähintään 500 työntekijää. (TEM 2014; Euroopan komissio 2014)

Tanskassa yritysraportointi on säädetty lainsäädännössä puolipakolliseksi, sillä tanskalaisten julkishallinnon yhteisöjen ja pörssiyritysten tulee ilmoittaa syyt yritysraportointien raportointimattomuudelle. Etelä-Afrikassa yritysraportointi on pakollista kaikille pörssiyrityksille. (Danish Business Authority 2014; Makwana 2011) Keväällä 2014 Intiassa astui voimaan laki, jonka mukaan Intian suuryhtiöt ovat pakotettuja käyttämään kahden prosenttiyksikön verran nettotuloistaan yritysraportointien edistämiseksi. (Bryant 2014)

Suomessa taas yhteiskuntavastuun toteuttaminen ei ole täysin uusi asia, sillä monet perinteisesti yhteiskuntavastuuseen yhdistettävät asiat, kuten työterveys- ja turvallisuus, lapsityö tai lahjonta, ovat olleet Suomen lainsäädännön piirissä jo pitkään. (Talvio & Välimaa 2004, 75)

FIBS:in tuoreimman yritysraportointitutkimuksen mukaan (Yritysraportointiverkosto FIBS 2014, 2,4) suomalaisista yrityksistä 71 prosenttia pitää vastuullisuutta liiketoiminnan kannalta olennaisena tekijänä ja 46 prosenttia liiketoimintansa lähtökohtana. Lisäksi yritykset ovat sitoutuneempia noudattamaan vastuullisia periaatteita yritystoiminnassaan kuin aikaisemmin, sillä yli puolet vastanneista julkaisee vastuullisuusraportin ja lähes 40 prosenttia on asettanut vastuullisuudelle laadulliset ja/tai määrälliset tavoitteet. (Yritysraportointiverkosto FIBS 2014, 7)

PwC on taas selvittänyt uusimmassa yritysraportointibarometrissään (2014), että liikevaihdon perusteella Suomen 500 suurimman yrityksen ja 64 muun yrityksen tai julkisen organisaation joukosta 164 yritystä raportoi yritysraportointitietoja. Tutkimusten mukaan näyttää siltä, että yritykset ovat selvästi tietoisempia yritysraportointin merkityksestä ja yritysraportointien implementaation tuottamasta lisäarvosta.

Vaikka yritysraportointien laatimista on harvemmin säädetty pakolliseksi lainsäädännössä, ovat monet yritysraportointia edistävät tahot suositelleet käyttämään laatimiaan raportointiohjeistuksia raportoinnin suunnittelun tueksi ja vertailukelpoisuuden parantamiseksi. Yritysraportointiohjeistuksista yleisimpiä ovat WBCSD:n raportointisuositus, ISO 14031 ja EMAS-selonteko. Keskeisimpänä ja laajimpana yritysraportointiohjeistona voitaneen pitää GRI-ohjeistusta (Global Reporting Initiative), joka on mahdollisesti pisimmälle vertailukelpoisuuden määrittelyssä kehitetty raportointityökalu. (Rohweder 2004, 217-219; Hyske et al. 2012, 141)

3.3 Global Reporting Initiative

YK:n ympäristöohjelman UNEP:in (United Nations Environmental Programme) ja CERES:n (Coalition for Environmentally Responsible Economies) aloitteesta perustettiin vuonna 1997 voittoa tavoittelematon Global Reporting Initiative (GRI) -niminen säätiö, jonka tavoitteena on luoda maailmanlaajuisesti yhdenmukainen yritysvastuun raportointiohjeisto sekä nostaa sen merkitys tilinpäätösraportointia vastaavalle tasolle. GRI-ohjeistoa kehitetään jatkuvasti yhteistyössä satojen eri yritysten, ammattiyhdistysliikkeiden, tilintarkastusyhteisöjen, viranomaisten, rahoittajien ja kansalaisjärjestöjen kanssa. GRI-ohjeiston ensimmäinen luonnos julkaistiin jo vuonna 2000. Ensimmäistä versiota seuraavat versiot julkaistiin vuonna 2002, 2006 ja 2011. (Rohweder 2004, 218-219; Kujala & Kuvaja 2002, 176) Viimeisin ohjeistuksen versio G4 julkaistiin toukokuussa 2013. (GRI 2014, b)

GRI-ohjeiston, laskentaperiaatteiden ja toimialakohtaisten liitteiden muodostaman raportointiviitekehyksen tarkoituksena on toimia taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristötoiminnan raportoinnin yleisesti hyväksyttynä viitekehyksenä. GRI-ohjeisto on kehitetty toimimaan myös organisaatioiden toimialojen ja yritysten maantieteellisten rajojen yli. Lisäksi GRI-raportointiviitekehyksen päämääränä on laajasti hyväksytyn ympäristö- ja yhteiskuntavastuun raportointiohjeiston muodostaminen, jossa yhdistyisi erilaiset ja eritasoiset ohjeistot ja suositukset.

GRI:n kolme päätavoitetta ovat:

1. yhteiskuntavastuuraportoinnin käytäntöjen kehittäminen tilinpäätösraportointia vastaavalle tasolle
  2. kaikille organisaatioille yhteisten yhteiskuntavastuun tunnuslukujen ja toimialakohtaisten tunnuslukujen käyttöönoton edistäminen
  3. yhteiskuntavastuuraportoinnin käytäntöjen kehittymisen ohjaaminen ja yksityiskohtaisten ohjeiden antaminen tulkinnanvaraisissa kysymyksissä.
- (Niskala et al. 2009, 93, 94, 97)

GRI-ohjeistoa ei kuitenkaan tule nähdä eettisenä koodistona tai toimintatapaohjeistona, suorituskykyä mittaavana standardina tai johtamisjärjestelmänä. GRI-ohjeisto ei tarjoa ohjeitakaan organisaation sisäisten raportointijärjestelmien suunnitteluun tai rakentamiseen, sillä ohjeiston mukainen raportti muodostetaan yrityksen omista lähtökohdista ja sidosryhmätarpeistaan käsin. (Kuvaja & Kuvaja 2002, 177; Niskala et al. 2009, 98)

KPMG Internationalin (2013, 12) laatiman yritysvastuututkimuksen mukaan maailmanlaajuisesti katsottuna 78 prosenttia yritysvastuuraportin laativista yrityksistä noudattaa GRI-raportointiohjeistoa. Yritys voi GRI:tä soveltamalla valita kuinka yksityiskohtaisesti ja kattavasti se raportoi GRI:n indikaattorien mukaan. Kuitenkin yrityksen sitoutuminen GRI-ohjeiston mukaiseen raportointiin edellyttää raporttien jatkuvaa kehitystä GRI:n indikaattoreita kohden. (Rohweder 2004, 291; Hyske et al. 2012, 141)

3.3.1 GRI-ohjeistuksen rakenne ja sisältö

GRI-ohjeisto koostuu raportointiperiaatteista ja -ohjeista sekä perussisällöstä, johon luetaan mukaan myös toimintaindikaattorit. Raportti on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäisessä kuvataan kolme tärkeintä raportointiprosessin elementtiä: raportin sisältö, laatu ja rajaus. Sisältö määrittellään olennaisuuden, sidosryhmätoiminnan, kestävän kehityksen viitekehyksen ja kattavuuden raportointiperiaatteiden mukaisesti, jonka osiosta löytyy omat testit jokaiselle periaatteelle. Periaatteet muodostavat perussisällön kanssa raportin teemat ja indikaattorit. Periaatteiden määrittelyn jälkeen vuorossa on raportoitavan tiedon laadun määrittely tasapainoisuus-, vertailukelpoisuus-, täsmällisyys-, oikea-aikaisuus-, selkeys- ja luotettavuusperiaatteiden avulla. Jokaiselle laatuperiaatteellekin on laadittu omat testinsä. Ensimmäisen osien lopusta löytyvät raportin rajausohjeet. (Niskala et al. 2009, 106-107)

Niskala et al. (2009, 107) mukaan raportin toisessa osassa määrittellään yritysvastuuraportin perussisältö, joka koostuu niin organisaation kuin sen sidosryhmienkin kannalta olennaisista tiedoista. Perussisältö voidaan jakaa kolmeen osaluueeseen:

1. Strategiaan ja taustakuvaukseen, jossa käsitellään organisaatiota yleisellä tasolla;
2. Johtamistavan kuvaukseen, jossa käsitellään organisaation toiminnan eri teemat; ja
3. Toimintaindikaattoreihin, jossa kuvaillaan vertailukelpoista tietoa organisaation taloudellisesti, sosiaalisesta- ja ympäristötoiminnasta.

GRI-ohjeisto pyrkii periaatteillaan takaamaan, että raportit antavat totuudenmukaisen ja tasapainoisen kuvan organisaation ympäristöllisestä, sosiaalisesta ja taloudellisesta suorituskvyyvystä sekä organisaation toiminnan vaikutuksista yleiseen kestävään kehitykseen. Periaatteiden toivotaan lisäävän organisaation raportoinnin ajallista vertailtavuutta sekä vertailtavuutta eri organisaatioiden välillä. Lisäksi periaatteiden noudattamisen uskotaan edistävän sitä, että organisaatiot raportoivat niiden sidosryhmiä kiinnostavista asioista sidosryhmien toivomalla tavalla. (Kuvaja & Kuvala 2002, 180)

Niskala et al. (2009, 108) mukaan GRI:n raportointiperiaatteet määrittävän raportin lopputuleman ohjaten samalla päätöksentekoa koko raportointiprosessin ajan mm. raportointitavan, indikaattoreiden valinnan sekä raportointiteemojen osalta. Näiden periaatteiden tarkoituksena onkin lopulta edistää organisaatioiden läpinäkyvyyttä niin, että organisaatio raportoi tyhjentävästi kaikki sen keskeiset tiedot liittyen toiminnan vaikutuksia kuvaavista teemoista ja indikaattoreista aina tiedonkeruuprosesseihin ja -käyttöihin.

4 FTSE4Good-indeksin vastuullisuuskriteerit

4.1 FTSE4Good-indeksi yleisesti

FTSE Group on Lontoon pörssin omistama tytäryhtiö, joka on maailman johtavia, osakeindeksejä tuottavia organisaatioita. FTSE Groupin tuottamista kymmenistä tuhansista indekseistä käytetyimmät lienevät FTSE 100- ja FTSE 250 -osakeindeksit. Yksi näistä FTSE Groupin tuhansista osakeindekseistä on FTSE4Good-indeksisarja, joka on vuonna 2001 lanseerattu vastuullisen sijoittamisen osakeindeksisarja. (Business Case Studies 2014)

FTSE4Good-indeksisarja on suunniteltu mittaamaan sitä, kuinka hyvin yritykset noudattavat ESG-asioita yritystoiminnassaan. FTSE4Good-indeksisarjan indeksejä voidaan käyttää luomaan vastuulliseen osakeindeksiin perustuvia sijoitustuotteita, tunnistamaan vastuullisia yrityksiä, benchmark- eli vertailukehittämisen työkaluna vastuullisten yritysten vertailussa sekä mittapuuna vastuullisemman yritystoiminnan kehittämiseen. FTSE4Good-indeksisarjasta löytyvät muun muassa Environmental Leaders Europe 40-, IBEX-, Global Minimum Variance-, Bursa Malaysia- ja monet muut indeksit, jotka eroavat toisistaan yritysten maantieteellisyyden perusteella. (FTSE 2014a; FTSE 2014b)

FTSE4Good-indeksiin luetaan yrityksiä osaksi indeksiä vain silloin, kun ne ovat täyttäneet ympäristövastuu-, sosiaalivastuu- sekä hallinnointitapakriteerien minimivaatimustason. Jotta indeksin kriteeristö olisi ajan tasalla ja markkinoiden odotuksia vastaava, pitää FTSE jatkuvasti yhteyttä sidosryhmiinsä joko kriteeristön jatkokehityksen tai yritysten poissulkemisen uhan seurauksena. Kriteerien määrittelemisessä ovat auttaneet monien sidosryhmien, kuten kansalaisjärjestöjen, valtiollisten tahojen, akateemisten organisaatioiden, sijoittajien ja yritysten, yhteistyö FTSE:n kanssa. (FTSE 2014b)

Molemmat Elisa Oyj ja TeliaSonera AB on luettu vaihdellen FTSE4Goodin eurooppalaisiin indekseihin niiden yritys vastuun toteuttamisen menestyksen mukaan. Elisa valittiin FTSE4Goodin eurooppalaisiin indekseihin vuonna 2001, mutta yritys menetti indeksipaikkansa kahden vuoden päästä valinnasta. (Incisive Business Media Limited 2001; Tillmann 2008, 77) TeliaSonera oli saanut paikan FTSE4Goodin eurooppalaisista indekseistä puolestaan jo ennen vuotta 2002, menettäen sen kuitenkin vuonna 2003 ja 2008, mutta sai paikkansa takaisin seuraavana vuonna 2009. (Tillmann 2008, 84; Business Wire 2009)

4.2 FTSE4Good-indeksin vastuullisuuskriteerien sisältö

FTSE4Good-indeksin kriteerit perustuvat ympäristö- ja sosiaaliseen vastuuseen sekä vastuullisiin hallinnointitapoihin eli ESG-asioihin, jotka haarautuvat puolestaan kuuteen kriteeriryhmään: ympäristöjohtamiseen, ilmastonmuutokseen, ihmis- ja työoikeuksiin, toimitusketjun työolojen varmentamiseen, lahjonnan ehkäisyyn ja hallinnointitapoihin (Corporate Governance). (FTSE & EIRIS 2011, 3)

Yritykset arvotetaan niiden riskisyyden mukaan korkea-, keski- ja matalariskisiin ryhmiin sen perusteella, millä toimialalla ne toimivat. Toimialojen riskijaottelu perustuu siihen, että tietyillä toimialoilla on yleisempää toimia vastuukriteerien vastaisesti kuin niiden mukaisesti. Näin ollen suurempiriskisillä toimialoilla toimivien yritysten on nähtävä enemmän vaivaa voidakseen saada hyvät pisteet FTSE4Good-indeksin pisteytyksestä. Jokaisen kriteeristön kohdalla määritellään, millä perusteella tiettyjen toimialojen riskisyys arvotetaan.

Kriteerit jaetaan vielä erikseen tasoihin, joita on yhteensä viisi kappaletta. Jokaisella kriteeritasolla lueteltujen toimintamallien noudattamisesta myönnetään yksi piste. Yritys täyttää kriteeristön minimivaatimuksen noudattamalla kolmannella tasolla olevat Good Practice -tason indikaattorivaatimukset, minkä seurauksena yritykselle myönnetään kolme pistettä. Alle kolmen pisteen yrityksiä ei lueta ollenkaan osaksi indeksiä, kun taas yli kolmen pisteen saamiseksi yrityksen on täytettävä kaikkien Good Practice -tason indikaattorien lisäksi Best Practice -tason indikaattorit, jotka löytyvät tasolta neljä ja viisi. (FTSE & EIRIS 2011, 4)

Vaikka TeliaSoneraa ja Elisaa koskevat periaatteessa neljän kriteeriryhmän indikaattorit, on tässä opinnäytetyössä päätetty arvioida molempien yritysten GRI-raporttien sisältämiä tietoja vain kolmen kriteeriryhmän valossa. Nämä kolme kriteeriryhmää ovat ympäristöjohtaminen, ihmis- ja työoikeus sekä hallinnointitapa. Raporttien tiedot tullaan täsmäämään kriteeriryhmien indikaattoreihin taulukon muodossa. Yritykset myös pisteytetään taulukkoon FTSE4Good-indeksin pisteytysmenetelmän mukaan, josta kerrotaan tarkemmin opinnäytetyön empiriaosassa. Pisteytystaulukko löytyy empirian yhteenvedosta, mutta indikaattoritaulukot on laadittu tämän opinnäytetyön liitteisiin.

4.2.1 Ympäristöjohtamiskriteerit

Ympäristöjohtamisen kriteerit on määritelty siten, että ne on ryhmitelty toimialojen jättämän ympäristöjalanjäljen mukaan korkea-, keski- ja matalariskisten ryhmien alle indikaattoreiksi. Korkeariskisten toimialojen ryhmän toiminta jättää suurimman

ympäristöjalanjäljen, kun taas matalariskiset toimialat jättävät pienemmän ympäristöjalanjäljen. Yrityksen toimialakartoituksen myötä on helpompaa seurata, minkälaisia indikaattoreita sen tulisi noudattaa, jotta se voisi saavuttaa tietyn pistemäärän ympäristövastuusta. (FTSE & EIRIS 2011, 4-6)

Riskikartoituksen jälkeen selvitetään riskiryhmien perusteella noudatettavia indikaattoreita. Jotta yritys voisi tulla valituksi FTSE4Good-indeksiin, sen on noudatettava vähintään Good Practice -tason indikaattoreita. Ympäristöjohtamisen kriteerit jaetaan paitsi riskiluokittelun myös kriteeriryhmien mukaan. Kriteeriryhmiä ovat ympäristöpolitiikka, -järjestelmä ja -raportointi. Ympäristöpolitiikan indikaattorit on jaettu kahteen ryhmään - ydinalue- ja suositeltaviin indikaattoreihin - joista ensimmäisessä on viisi indikaattoria ja toisessa neljä. Ympäristöjärjestelmän indikaattoreita on puolestaan kuusi kappaletta. Ympäristöraportoinnin indikaattorit on jaettu ympäristöpolitiikan tavoin ydinalue- ja suositeltavien indikaattoreiden ryhmään.

Elisa ja TeliaSonera ovat molemmat toimialaltaan tietoliikennealan yrityksiä, jotka on FTSE4Good-kriteeristön mukaan luokiteltu kuuluvan matalariskisten ryhmään. Matalariskisten yritysten odotetaan täyttävän ympäristöpolitiikan osalta Good Practice -tason indikaattorivaatimuksen. Sen mukaan yrityksen on noudatettava viidestä ydinalueindikaattorista vähintään yhtä. Ympäristöpolitiikan Best Practice -vaatimustason täytön edellytykset ovat vaativia, sillä yritysten on kaikkien Good Practice -tason indikaattorien noudattamisen lisäksi muodostettava ympäristöpolitiikkansa sellaiseksi, että se kattaa koko yhtiön, sekä noudatettava neljää indikaattoria, joista kolmen on oltava ydinalueindikaattoreita.

1.1. Ympäristöpolitiikka	
Good Practice	Best Practice
Yrityksen on noudatettava viidestä ydinalueindikaattorista vähintään yhtä.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yrityksen ympäristöpolitiikka tulee muodostaa sellaiseksi, että se kattaa koko yhtiön. 2. Yrityksen on noudatettava neljää indikaattoria, joista kolmen on oltava ydinalueindikaattoreita.

Taulukko 2. Ympäristöpolitiikan kriteerit matalariskisten toimialojen osalta

Ympäristöjärjestelmän kohdalla ei ole määritelty Good Practice -tason indikaattoreita, joten matalariskisten ryhmään kuuluvien yritysten on noudatettava sen sijaan Best Practice -tason indikaattoreita. Niitä on kolme kappaletta, joista vähintään yhtä on noudatettava. Jos yritykselle on myönnetty ISO14001-sertifikaatti tai jos se on liittynyt EMAS-järjestelmään ja sen seurauksena julkaissut EMAS-selonteon, luetaan kyseiset toimenpiteet kuuden indikaattorin kattamisena.

1.2. Ympäristöjärjestelmä, Best Practice

Yrityksen on täytettävä vähintään yksi seuraavista vaatimuksista:

1. Yrityksen ympäristöjärjestelmä kattaa vähintään kolmanneksen yrityksen toiminnoista ja se noudattaa neljää ympäristöjärjestelmän indikaattoria.
2. Yrityksen ympäristöjärjestelmä kattaa vähemmän kuin kolmanneksen yrityksen toiminnoista ja se noudattaa kuutta ympäristöjärjestelmän indikaattoria.
3. ISO14001-sertifikaatti tai EMAS-rekisteröinti kattaa alle kolmanneksen yrityksen toiminnoista.

Taulukko 3. Ympäristöjärjestelmän kriteerit matalariskisten toimialojen osalta

Matalariskisten yritysten tulee noudattaa ympäristöraportoinnin kohdalla Best Practice - tason indikaattoreita, koska Good Practice -tason indikaattoreita ei ole määritelty. Niitä on kaksi kappaletta, joista jompaakumpaa on noudatettava. Yrityksen on noudatettava joko neljää ydinalueindikaattoria tai kolmea ydinalueindikaattoria ja kahta suositeltavan ryhmän indikaattoria.

1.3. Ympäristöraportointi, Best Practice

Yrityksen on täytettävä jompikumpi seuraavista vaatimuksista:

1. Noudatettava neljää ydinalueindikaattoria tai
2. Noudatettava kolmea ydinalueindikaattoria tai kolmea ydinalueindikaattoria ja kahta suositeltavan ryhmän indikaattoria.

Taulukko 4. Ympäristöraportoinnin kriteerit matalariskisten toimialojen osalta

4.2.2 Ihmis- ja työoikeuskriteerit

Ihmis- ja työoikeuteen liittyvät kriteerit koskevat kaikkia yrityksiä ja toimialoja. Yritykset arvotetaan tässä kriteerissä toimialojen perusteella ryhmiin sen mukaan, miten vakavasti tietyillä toimialoilla rikotaan työntekijöiden ihmis- ja työoikeuksia. Yritykset voidaan arvottaa joko korkea-, keski- tai matalariskiseen ryhmään. Mitä suurempi vaikutus toimialalla on ihmis- ja työoikeuksien rikkomiseen, sitä korkeariskisemmäksi se luokitellaan. (FTSE & EIRIS 2011, 10-12)

Yhtiöt jaetaan ihmisoikeuksien osalta kahteen ryhmään: globaaleja luonnonvaroja hyödyntäviin yhtiöihin, kuten öljy-, kaasu- ja kaivosyhtiöihin, sekä niihin yrityksiin, jotka toimivat tyypillisesti OECD-maiden ulkopuolisissa maissa, joissa on vaikea ihmisoikeustilanne. Tällaisia maita on lueteltu 45 kappaletta, joihin kuuluvat muun muassa Azerbaidzhan, Nepal ja Tadžikistan.

Yrityksen läsnäolo ihmisoikeustilanteen osalta huolestuttavissa maissa on merkittävää silloin, kun yrityksellä on vähintään 20 % osuus yrityksestä, jossa sen omistusoikeus on yli 100 miljoonan Englannin punnan arvoista varallisuutta joko tytäryhtiön tai liikeyumppanin

kautta. Yrityksen toiminta voi olla merkittävää myös silloin, kun sillä on yli tuhat työntekijää ihmisoikeustilanteen osalta huolestuttavassa maassa tai kun sen kyseisen maan yritystoiminnasta saatu liikevaihto ylittää 100 miljoonan Englannin punnan arvon. Jos yritys ei lukeudu korkea- tai keskiriskisten ryhmään, nähdään sen kuuluvan matalariskisten ryhmään.

Vaikka TeliaSonera AB:lla on omistusoikeus teleoperaattoreihin, jotka toimivat Azerbaidzhanissa (Azercell, omistusosuus 38,1 %), Nepalissa (Ncell, omistusosuus 60,4 %) ja Tadžikistanistansa, on niiden varallisuusarvo vähemmän kuin 100 miljoonaa Englannin puntaa. (TeliaSonera Finland Oyj 2013a, 8) Elisalla taas ei ole ulkomaisia omitussuhteita, joten sekä Elisa että TeliaSonera voidaan lukea matalariskisten ryhmään.

Korkea- ja keskiriskisten ryhmien toimialoja koskevat ihmisoikeuskriteerit on ryhmitelty kolmeen ryhmään - ihmisoikeuspolitiikkaan, hallintojärjestelmään ja raportointiin. Matalariskisten ryhmien toimialoja koskevat ihmis- ja työoikeuskriteerit jaetaan myös kolmeen ryhmään - yhdenvertaiseen työoikeuspolitiikkaan ja työjärjestelyihin sekä työntekijäsuhteisiin. Kaikkien riskiryhmäluokittelujen kohdalla on määritelty sekä Good Practice- että Best Practice -tason indikaattorit. Elisan ja TeliaSonera on kolmen pisteen saamiseksi noudatettava matalariskisten ryhmään kuuluvina vähintään Good Practice -tason indikaattoreita.

4.2.3 Hallinnointitapakriteerit

FTSE4Good-indeksin hallinnointitapoihin liittyvissä kriteereissä tunnistetaan, että eri toimialoilla ja yrityksillä voi olla eriäviä käytäntöjä hallinnointitapoihin (Corporate Governance) liittyen. Kuitenkin kaikkien yritysten hallinnointitavoissa on keskenään globaalistikin samanlaisia piirteitä, joita FTSE4Good-indeksin hallinnointitapakriteereiden indikaattoreita muodostaessa on tunnistettu. Indikaattorit on nähty olennaisina, globaalisti kaikkia yrityksiä koskevina, joten kaikki toimialat ja yritykset, myös Elisa ja TeliaSonera, on siitä syystä luettu keskiriskisten ryhmään. (FTSE & EIRIS 2011, 19)

Good Practice -tason vaatimusten täyttämiseen tarvitaan vähintään kahden indikaattorin noudattamista viidestä. Yritykseltä edellytetään Best Practice -tason vaatimusten täyttämiseksi kolme asiaa

- Yrityksellä on oltava laadittuna eettinen ohjesääntö
- Yrityksen on noudatettava joko Advanced Scenario 1 -indikaattoreita ja/tai
- Advanced Scenario 2 -ryhmän indikaattoreita

5 GRI-raporttien analyysi FTSE4Good-indeksin kriteerien valossa

5.1 Aihevallinnan tausta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on analysoida Elisa Oyj:n ja TeliaSonera AB:n GRI-raportteja ja selvittää FTSE4Good-indeksin vastuullisen sijoittamisen kriteerien avulla, kumpi yritys on vastuullisempi. Menetelmäsuuntaukseksi on valittu laadullinen tutkimus, koska molempien yritysten vastuullisuutta tutkitaan ja vertaillaan keskenään vain niiden laatimien yritysraporttien avulla.

Tässä tutkimuksessa on tästä syystä nähty luontevimmaksi soveltaa laadullisten tutkimusten menetelmistä dokumenttianalyysiä. Dokumenttianalyysi tullaan toteuttamaan siten, että yritysraportit täsmäytetään FTSE4Good-indeksin vastuullisen sijoittamisen kriteeristöön indikaattoreihin taulukon muodossa. Yritykset pisteytetään myös taulukkoon FTSE4Good-indeksin indikaattoreiden noudattamisen mukaan. Lopulta muodostetaan yhteenveto havainnoista ja esitellään johtopäätökset siitä, kuinka hyvin raportit kuvaavat yritysten vastuullisuutta ja kumpi yritys on vastuullisempi.

5.2 Tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta on nähty vaikeana määrittää, koska monilla tutkimusaloilla, kuten psykologiassa, sosiologiassa ja kasvatustieteissä, on omat tutkimuksen traditionsa tai orientaationsa. Kaikesta tästä tutkimusten traditioiden ja orientaatioiden erilaisuuden kirjosta on haarautunut lukuisia laadullisen tutkimuksen lajeja, jotka voivat olla määrittelemättömyytensä vuoksi sekaannuttavia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 132, 158-159)

Vaikeasta määriteltävyydestä huolimatta laadullisessa tutkimuksessa on havaittavissa tyypillisiä piirteitä, jotka nähdään usein kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen vastakohtana. Siinä missä määrällisen tutkimuksen tutkimuskohteina ovat usein numeraaliset aineistot, ovat laadullisen tutkimuksen aineistoina tyypillisesti tukijasta riippuen tai riippumatta syntyneet tekstit. Tekstiä voivat olla haastattelut ja havainnoinnit, kirjalliset ja kuvalliset aineistot sekä ääni- tai videomateriaalit. Laadullisessa tutkimuksessa korostuvat myös tutkijoiden tutkimusfilosofiat, tutkittavien henkilöiden näkökulmat, tutkimusnäytteen harkinnanvaraisuus, analyysin aineistolähtöisyys, hypoteesittomuus, ja narratiivisuus. (Eskola & Suoranta 2008, 15)

Kaikkia laadullisia tutkimuspiirteitä ja -lajeja kuitenkin yhdistää kokonaisvaltainen, todellisen elämän ilmiöiden kuvaamisen tavoite sekä tosiasioiden paljastaminen tai löytäminen. Ilmiöiden kuvaamisen tavoitteena ei kuitenkaan ole todentaa ja yleistää olemassa olevia totuusväittämiä testaamalla laadittuja hypoteeseja tai teorioita. (Hirsjärvi et al. 2007, 157) Sekä sosiaalipoliittisen tieteen professori Ian Dey että organisaatiotutkimuksen professorin John Van Maanen toteavat, että laadullinen tutkimus voidaan nähdä kattoterminä lukuisille laadullisille tutkimusorientaatioille, joita yhdistävät sosiaalisten ilmiöiden merkityksellisen luonteen korostaminen ja sen huomioiminen kommunikaatiota, kulttuuria tai sosiaalista toimintaa kuvatessa, tulkittaessa tai selitettäessä. (Hirsjärvi et al. 2007, 159; Ghauri & Gronhaug 2005, 202) Alasuutari (2001, 38) toteaaakin, että kaikkia tärkeitä yksityiskohtia tulee näin ollen tutkia osana laajempaa kokonaisuutta.

Laadulliset tutkimusmenetelmät voidaan nähdä epärakenteellisina ja joustavina, toisaalta myös rikkaina ja täyteläisinä, sillä niiden pyrkimyksenä on saavuttaa ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman todenmukaisina. (Ghauri et al. 2005, 204; Saunders, Lewis & Thornhill 2012, 546) Ilmiöiden ymmärtämisessä ei välttämättä tarvita useampia tutkimuskohteita tai aineistoja, sillä tavoitteena on päästä niin sanotusti syväluotaamaan tutkimusongelman ydintä. Laadulliset tutkimusmenetelmät soveltuvat parhaiten juuri perusteellisiin, seikkaperäisiin tutkimuksiin. (Ghauri et al. 2005, 110-112) Kuitenkin laadullista tutkimusta tekevän tutkijan tulisi pystyä perustelemaan, mitä hän tekee ja mistä lähtökohdista käsin voidakseen välttääkseen mahdollisia eettisiä ongelmia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 67)

Yksi laadullisen tutkimuksen menetelmistä on dokumenttianalyysi, jolla tarkoitetaan usein kaiken sellaisen todennettavissa olevan, usein sosiaalisia tekijöitä sisältävän aineiston analyysiä. Joskus aineistoa ei voida saada kokoon välittömien havaintojen teolla, koska se voi olla hankalaa tai välillä taloudellisesti mahdotontakin. Tutkimusaineistona voidaan käyttää siksi myös dokumentteja. Laajasti ottaen dokumenteiksi luetaan kaikki tutkittavista ilmiöistä kuvattu, kirjoitettu tai puhuttu aineisto, myös esineistö. (Anttila 2005, 203-204)

Dokumenttiaineistot voidaan jakaa saavutettavuusasteen ja alkuperän mukaan kategorioihin. Saavutettavuusasteella tarkoitetaan sitä, miten julkisesti tai rajoitetusti dokumentit ovat saatavilla. Nämä kategoriat ovat suljettu aineisto, rajoitetusti saatavilla oleva aineisto, avoin arkistoitu aineisto, ja avoin julkaistu aineisto. Dokumenttien alkuperäkategoriat ovat primaari-, sekundaari- ja tertiäärilähteet. Primaarilähteen dokumentti on alkuperäinen, sekundaarilähde toistaa alkuperäistä dokumenttia, ja

tertiäärilähde on jo useamman välikäden kautta käsille kulkeutunut dokumentti. (Anttila Anttila 2005, 203)

Tässä opinnäytetyössä TeliaSoneran ja Elisan vastuullisuutta tutkitaan niiden laatimien GRI-raporttien avulla, koska niiden avulla yritykset viestivät suoraan yritys vastuunkannostaan sidosryhmilleen. Molemmat yritykset ovat saaneet GRI-raporteistaan riippumattoman varmennusraportin, joiden perusteella voidaan olettaa, että vastuuraporttien tiedot olisivat olennaisilta osin oikeellisia ja riittäviä. GRI-raporttien analyysissä tarkoituksenmukaisimmaksi laadullisen tutkimuksen menetelmäksi on nähty tästä syystä dokumenttianalyysi.

5.3 Kohdeyritysten lyhyt kuvaus

5.3.1 TeliaSonera AB

TeliaSonera AB on tietoliikenne- ja televiestintäalan yritys, jolla on vahva markkina-asema Pohjoismaissa, Baltian maissa, Espanjassa ja Euraasiassa, joihin kuuluvat myös Venäjä ja Turkki. TeliaSoneran liiketoiminta-alueet jakautuvat kolmeen alueeseen - Mobility Services, Broadband Services ja Eurasiaan. TeliaSonera tarjoaa niin kuluttajille kuin yrityksillekin kiinteän verkon palveluja sekä matkaviestin-, laajakaista- ja TV-palveluja Baltian maissa ja Pohjoismaissa. Euraasiassa ja Espanjassa TeliaSoneran tarjooma keskittyy vain matkaviestinpalveluihin. (TeliaSonera Finland Oyj 2013a, 3)

TeliaSonera on laajentanut toiminta-alueitaan tytäryhtiöillään, joita löytyy Pohjoismaista jopa Nepaliin asti. Yrityksen tytäryhtiötoimintojen liittymämäärä oli vuoden 2013 lopussa 72,5 miljoonaa, mutta osakkuusyhtiöiden liittymämäärä, lähinnä Turkissa ja Venäjällä, oli 116,5 miljoonaa. Lisäksi TeliaSonera on kokonaan omistamansa kansainvälisen verkon ansiosta Euroopan johtava tukkumyyntitoimittaja. (TeliaSonera Finland Oyj 2013a, 3)

TeliaSonera on sitoutunut kehittämään yritys vastuutaan useiden kansainvälisten normien mukaisesti. Lähtökohtaisesti TeliaSonera on sitoutunut YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen, jossa määritelty ihmisten perusoikeuksia 30 artiklan edestä, sekä kansainvälisen työjärjestö ILO:n (International Labour Organization) määrittelemiin työvoimaan ja työntekoon liittyviin pääkonventioihin. Lisäksi TeliaSonera sitoutuu OECD:n monikansallisia yrityksiä koskeviin toimintaohjeisiin, ja se on myös allekirjoittanut YK:n Global Compact -aloitteen. Yrityksen tytäryhtiöt - TEO ja Omnitel Liettuassa, Kcell Kazakstanissa ja Moldcell Moldovassa - ovat allekirjoittaneet paikallisten Global Compact Networkiin kuuluvien järjestöjen aloitteet. Myös TeliaSoneran turkkilainen

osakkuusyhtiö Turkcell on allekirjoittanut YK:n Global Compact -aloitteen. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 7)

Kaikki TeliaSoneran noudattamat kansainväliset yritys vastuun periaatteet, politiikat, suositukset ja ohjeistukset ilmaisevat sen yrityskulttuuria sekä sen aikomusta noudattaa ja valvoa niiden noudattamista. Voidakseen toimia aikomustensa mukaisesti TeliaSonera on laatinut säännöstensä perustaksi ja viitekehyykseksi eettiset toimintaperiaatteet (Code of Ethics and Conduct), jotka on suunniteltu koskemaan kaikkia TeliaSoneran omistamia yhtiöitä, joita kohtaan sillä on johtamis- ja hallinnointioikeus. Eettisistä toimintaperiaatteista käsin TeliaSonera on määritellyt selkeät, yritys vastuuseen liittyvät toimintatavat ja -mallit, joita yrityksellä on yhteensä kahdeksan kappaletta. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 4, 7-8)

Aktiivisen omistajuuden kautta TeliaSonera suosittelee vastuullisen yritystoiminnan harjoittamista, ihmisoikeuksien kunnioittamista sekä hyvien hallinnointitapojen noudattamista osakkuus- ja vähemmistöosuusyhtiöilleen. Aktiivisen omistajuuden lisäksi TeliaSonera on verkkokoulutustensa avulla pyrkinyt kasvattamaan työntekijöidensä tietoisuutta eettisistä toimintaperiaatteistaan sekä muista vastuullisista toimintatavoista ja -malleista. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 5, 8)

Lisäksi TeliaSoneralle on myönnetty laadunhallintaan liittyvä ISO 9001-sertifikaatti ja ympäristöjohtamiseen liittyvä ISO 14001-sertifikaatti. Molemmat sertifikaatit kattavat 54 % TeliaSoneran työntekijöistä. TeliaSoneran suorittaman itsearvioinnin mukaan sen yritys vastuun toimintaperiaatteet mukailevat ISO 26000 -yhteiskuntavastuun standardia. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 7, 24)

Sidosryhmädialogi ja -kontaktit ovat tärkeitä TeliaSoneralle, samoin yritys vastuun asioiden kehittäminen organisaation ulkopuolella. TeliaSonera on muun muassa allekirjoittanut eurooppalaisen CEO Coalitionin suositukset ja toimintaohjelmat, joiden tarkoituksena on tehdä internetin käytöstä turvallisempaa lapsille ja nuorille. TeliaSonera on yhdessä useiden muiden organisaatioiden kanssa perustanut televiestintäalan dialogialoitteen (The Telecommunications Industry Dialogue), jonka tavoitteena on muodostaa ohjaavia periaatteita televiestinnälle sekä ilmaisunvapaudelle ja yksityisyydelle. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 11)

Vuonna 2013 TeliaSonera oli harjoittanut sidosryhmädialogia osallistumalla muun muassa Stockholm Internet Forum's Internet Freedom for Global Development -nimiseen tapahtumaan ja osallistumalla Brysselissä pidetyn Learning Forum -tapahtuman

järjestämisessä. Lisäksi TeliaSonera on Group Speciale de Mobile Association- (GSMA), European Telecommunications Network Operator's Association- (ETNO) ja Global e-Sustainability Initiative (GeSI) -järjestön jäsen. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 11, 12)

TeliaSonera kuvailee vuoden 2013 yritysraportissaan yritys vastuun päätavoitteitaan, joihin se oli keskittynyt sinä vuonna kuudella alueella. Nämä yritys vastuun päätavoitteet olivat ilmaisunvapaus ja yksityisyys, asiakkaan yksityisyys, korruption vastainen työ, toimitusketjun vastuullisuus, ympäristövastuu, ja työsuojelu. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 6, 14)

5.3.2 Elisa Oyj

Elisa Oyj on tietoliikenne-, ICT- ja online-palveluyritys, jolla on asiakkaina yli 2,3 miljoonaa kuluttajaa, yritystä ja julkishallinnon organisaatiota. Lisäksi Elisa on julkisesti noteerattu, NASDAQ OMX Helsinki Suuret Yhtiöt -listalla oleva suomalainen pörssiyhtiö, jolla on osakkeenomistajia yli 200 000. Elisan päätuotemerkit ovat Elisa ja Saunalahti, joiden kautta Elisa Oyj tarjoaa palveluita viestimiseen ja viihtymiseen sekä työvälineitä organisaatioiden toiminnan ja tuottavuuden parantamiseen. Elisalla on vahva verkkopalvelutoimittajan asema Suomessa ja ulkomailla, sillä yrityksellä on toimintaa myös Virossa. Lisäksi Elisan palveluita on mahdollista käyttää kansainvälisesti Vodafonen ja Telenorin kanssa tehdyn yhteistyön ansiosta. (Elisa Oyj 2013a, 4)

Elisa on sitoutunut kehittämään yritys vastuutaan laatimiensa seitsemän sisäisen periaatteen, ohjeen ja politiikan mukaisesti, jotka liittyvät eettiseen ostamiseen, eturistiriitaan, markkinointiin, riskienhallintaan, sisäisiin toimintaperiaatteisiin, tasa-arvoon ja tietoturvaan. Näitä periaatteita tukevat kansainvälisiin ja kansallisiin aloitteisiin sitoutuminen sekä yritys vastuuseen keskittyviin, kansainvälisiin järjestöihin kuuluminen. Elisa on allekirjoittanut European Telecommunications Network Operations Associationin (ETNO) yritys vastuualoitteen, Group Speciale de Mobile Associationin (GSMA) European Framework for Safer Mobile Use -aloitteen ja suomalaisen Yritys vastuuverkosto FIBS ry:n monimuotoisuussitoumuksen, joihin sitoutuneena yritys aikoo kehittää johtamista ja palvelukäytäntöjään ne huomioon ottaen. (Elisa Oyj 2013b, 8) Elisa on allekirjoittanut tytäryhtiönsä Sulake Oy:n kautta myös eurooppalaisen CEO Coalitionin suositukset ja toimintaohjelmat, joiden tarkoituksena on tehdä internetin käytöstä turvallisempaa lapsille ja nuorille. (Elisa Oyj 2013b, 9)

Lisäksi Elisa on ilmastokeskeisen strategiansa vuoksi yksi Helsingin kaupungin ilmastokumppaneita. Tämä on mahdollistanut sen, että Elisa on mukana elinkeinoelämän

ja kaupungin yhteisessä asiantuntijaverkostossa. Elisa on myös muun muassa Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry:n, Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus Tiede ry:n ja Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry:n sekä ETNO:n, GSMA:n ja FIBS ry:n jäsen ja asiantuntijaedustaja näissä järjestöissä. (Elisa Oyj 2013b, 8, 9)

Elisa näkee yritys vastuun osana operatiivista toimintaansa, ja se oli siksi perustanut vuoden 2013 alussa yritys vastuun johtoryhmän ohjaamaan yritys vastuuta. Tähän johtoryhmään on valittu toimivassa johdossa olevia jäseniä, jotka ovat asiakkuus-, tuotanto-, henkilöstökehitys-, yritysturvallisuus- ja yhteiskuntasuhteiden johtajia, viestintäpäällikkö, ympäristöasiantuntija sekä Elisan johtoryhmää edustava hallintojohtaja. Ympäristö vastuun asiantuntija on valittu ryhmään koordinoimaan ja kehittämään ympäristö- ja ilmastovastuullisuutta sekä vastaamaan ympäristölaskennasta ja -raportoinnista. Yritys vastuun johtoryhmä kokoontuu yhdessä puheenjohtajansa johdolla kolmen viikon välein. Elisan johtoryhmässä on käsitelty yritys vastuun johtoryhmän valmistelemissä asioita neljä kertaa vuoden 2013 aikana. (Elisa Oyj 2013b, 6)

Kansainvälisiä standardeja (IIA) noudattava sisäisen tarkastuksen yksikkö on muodostettu arvioimaan ja tutkimaan Elisan toimintoja sekä valvomaan yhtiön ohjeistusten noudattamista. Sisäisen tarkastuksen yksikkö tuottaa ylimmän johdon käyttöön erilaisia analyysejä, arvioita, suosituksia ja muuta tietoa. Elisan sisäinen tarkastus raportoi arviointeja toimitusjohtajalle ja arviointikohteen johdolle sekä tarvittaessa tarkastusvaliokunnalle. (Elisa Oyj 2013b, 8)

Vuonna 2013 Elisa oli johtoryhmänsä toimesta ja ulkopuolisen konsultin tuella toteuttanut yritys vastuun olennaisuusanalyysin, jossa se oli valinnut toimintaansa parhaiten kuvaavat indikaattorit kuvaamaan keskeisiä taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia. Elisa oli tarkastellut indikaattoreiden olennaisuutta erityisesti henkilöstönsä ja asiakkaidensa näkökulmasta. Olennaisuusanalyysin seurauksena Elisan yritys vastuuraportin teemoiksi nousivat kolme yritys vastuun kehityskohdetta, jotka se oli otsikoinut seuraavasti - Kehittyvä henkilöstö, Vastuu asiakkaasta ja Kestävä arvo yhteiskunnalle. Näiden teemojen valintaan oli vaikuttanut olennaisuusanalyysistä nousseet näkökohdat liittyen Elisan palvelujen luotettavuuteen, turvallisuuteen ja saatavuuteen, asiakasviestinnän oikeellisuuteen, vähähiilisten palvelujen tuottamiseen sekä henkilöstön työhyvinvointiin. (Elisa Oyj 2013b, 10)

5.4 Ympäristöjohtamiskriteerit

5.4.1 TeliaSonera AB

FTSE4Good-indeksin ympäristöjohtamiskriteerien toimialaluokitusten mukaan tietoliikennealan yritykset kuuluvat matalariskisten yritysten ryhmään, joihin myös TeliaSonera luetaan. Näin ollen sitä koskevat vain matalariskisten yritysten ryhmän indikaattorivaatimukset, jotka on jaettu kolmen kriteeriryhmän - ympäristöpolitiikan, - järjestelmän ja -raportoinnin - alle. (FTSE & EIRIS 2011, 4, 5)

TeliaSoneralta odotetaan matalariskisten ryhmään kuuluvana yrityksenä vähintään Good Practice -tason vaatimusten noudattamista ympäristöpolitiikkansa osalta. Good Practice -tasossa on vain yksi vaatimus, jonka mukaan TeliaSoneran tulisi noudattaa viidestä ydinalueindikaattorista vähintään yhtä. Best Practice -tasolla yrityksen täytyy paitsi täyttää kaikki Good Practice -tason vaatimukset myös muodostaa ympäristöpolitiikkansa sellaiseksi, että se kattaa koko yhtiön, sekä noudattaa neljää indikaattoria, joista kolmen on oltava ydinalueindikaattoreita. (FTSE & EIRIS 2011, 5)

TeliaSonera on sitoutunut allekirjoittamaansa YK:n Global Compact -aloitteen 10 periaatteeseen, jotka koskevat ihmisoikeuksia, työntekijöiden oikeuksia, ympäristön suojelua ja korruption ehkäisyä. Tämän seurauksena TeliaSonera on laatinut ympäristöpolitiikkansa viitekehyksenään Global Compact -aloitteen ympäristövastuun periaatteet, joiden mukaan aloitteen allekirjoittaneiden yritysten tulee tukea varovaisuusperiaatetta ympäristöasioissa, tehdä aloitteita, jotka edistävät vastuullisuutta ympäristöasioissa, ja kannustaa ympäristöystävällisten teknologioiden kehittämistä ja levittämistä. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 4)

Lisäksi TeliaSonera on sitoutunut noudattamaan OECD:n monikansallisia yrityksiä koskevia toimintaohjeita, joissa määritelty myös ympäristöasioihin liittyvät vastuut. OECD:n monikansallisia yrityksiä koskevissa toimintaohjeissa kerrotaan, kuinka yrityksen tulee pyrkiä suojelemaan ympäristöä ja kansanterveyttä, varmistamaan yleinen turvallisuus ja muutoinkin toimimaan kestävä kehityksen päämääriä edistävällä tavalla. OECD:n toimintaohjeiden mukaan yrityksillä tulisi olla käytössä tarkoituksenmukainen ympäristöjärjestelmä, jolla se kerää ja arvioi tietoa ympäristövaikutuksista ja raportoida niistä julkisuuteen, työntekijöille ja sidosryhmille. Yritysten tulisi myös ylläpitää ympäristönsuojelun tasoa, laatia valmiussuunnitelmia ongelma- ja hätätilanteita varten, tarjota ympäristökoulutusta työntekijöilleen ja myötävaikuttaa ympäristön kannalta mielekkään ja taloudellisesti tehokkaan yhteiskuntapolitiikan kehittämiseen. (TEM 2015b, 25-26)

TeliaSoneran (2012, 5; 2013b, 5, 24) ympäristöpolitiikan perustana ovat sen eettiset toimintaperiaatteet, joiden toteutumista ja noudattamista tarkastaa vuonna 2013 perustettu hallitustason yritys vastuu- ja etiikkavaliokunnassa (Sustainability and Ethics Committee). TeliaSoneran perustama Ethics and Compliance Office -yksikön vastuulla on varmistaa, että yritys vastuuseen liittyviä eettisiä ja lainsäädännön asettamia vaatimuksia sekä riskejä ja mahdollisuuksia hallitaan järjestelmällisesti ja johdonmukaisesti. Toimintaperiaatteista löytyy ympäristövastuuta koskeva lauseke, jossa on lueteltu kolme TeliaSoneran pääympäristötavoitetta:

- Raaka-aineiden ja energian tehokas hyväksikäyttö sekä jätteiden hiilidioksidipäästöjen määrän vähentäminen..
- TeliaSoneran omien palveluiden käyttö yrityksen keskinäisessä vuorovaikutuksessa sekä asiakkaiden aktiivinen kannustus niiden palvelujen käyttämiseen tehokkuuden parantamiseksi ja hiilidioksidipäästöjä aiheuttavien matkojen määrän vähentämiseksi.
- Aikomus hiilijalanjäljen vähentämisestä ja ilmastonmuutosta vastaan taistelemista yhdessä kumppaneiden ja asiakkaiden kanssa.

Vuonna 2013 TeliaSonera on pyrkinyt toiminnassaan noudattamaan laatimaansa ympäristöpolitiikkaa esimerkiksi siten, että se oli määritellyt koko konsernia koskevat ympäristövastuun tavoitearvot voidakseen kehittää toimintansa energiatehokkuutta ja vähentää hiilidioksidipäästöjä. TeliaSoneran yritys vastuusta vastaa yrityksen Group Sustainability -yksikkö, jonka johtajana toimii yksi johtoryhmän jäsen. Group Sustainability -yksikön johtaja raportoi ympäristövastuuasioista Group Communications -yksikön johtajalle ja yrityksen johtoryhmälle vuosittain. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 24, 29)

Samana vuonna TeliaSonera oli perustanut myös Group Sustainability -yksikön ja muiden yrityksen yksiköiden jäsenistä koostuvan valmisteluryhmän vastaamaan tavoitearvojen integroimisesta yritystoiminnan suunnitelmiin, ympäristövastuun Best Practice -menetelmien jakamisesta, ja sijoitusten koordinoinnista ympäristövastuun tavoitteita edistävällä tavalla. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 24, 29)

TeliaSonera oli määritellyt vuodelle 2020 kaksi ympäristövastuun tavoitearvoa, joiden mukaan se pyrkii vähentämään hiilidioksidipäästöjään ja kasvattamaan energiatehokkuuttaan 20 prosentilla jokaista tilauspalvelua kohdistuvaa ekvivalenttia kohden (Subscription Equivalent). Tilauspalvelun ekvivalentilla tarkoitetaan tilauspalveluun, kuten M2M- ja IPTV-palveluihin tai 4G-mobiiliverkkoon, kohdistuvan internetin kaistanleveystarpeen ja energiankäytön mittaamista. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 24)

Voidakseen päästä kohti määrittelemiään ympäristövastuun tavoitearvoja, on TeliaSonera keskittänyt voimavaransa suurimman ympäristöjalanjälkensä pienentämiseen, joka muodostuu tietoverkkojen ja palveluiden ympärivuorokautiseen ylläpitoon kuluva energiasta. Jätehuoltokin on tärkeää TeliaSoneralle, sillä se pyrkii kierrättämään kaikkea paperista kotitalousjätteisiin, rakennusjätteistä elektroniikkajätteisiin ja lankaverkkojen puhelinpylväisiin. Haasteena on kuitenkin se, ettei TeliaSoneralle ole muodostunut kokonaiskuvaa sen jätehuollosta, sillä monissa maissa, joissa TeliaSoneralla on yritystoimintaa, jätehuollon infrastruktuuri on vielä alkeellista. TeliaSonera on muodostanut tavoitteekseen kehittää elektroniikkajätehuoltoaan vuodelle 2014. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 24)

TeliaSonera on myös pyrkinyt edistämään yrityksen keskinäistä vuorovaikutusta Pohjoismaissa ja Baltian maissa käyttämällä omia tele- ja videokonferenssipalveluitaan, mikä on vähentänyt yrityksen työntekijöiden tarvetta matkustamiseen. TeliaSonera on käyttänyt myös erilaisia koneiden välisiä viestintäkeinoja (M2M) muun muassa logististen suunnittelujen tehostamisessa. TeliaSonera pyrkii vähentämään myös toimitusketjussa ilmeneviä epäsuoria ympäristöhaittoja, jotka muodostuvat ulkoistetusta logistiikasta, ylläpitotoimenpiteistä, ja ostetun laitteiston valmistuksesta. Vuonna 2013 TeliaSonera oli kerännyt tietoa suurimmilta toimittajiltaan niiden kasvihuonepäästöistä, joita oli muodostunut niiden yhteistyöstä TeliaSoneran kanssa. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 24)

TeliaSoneran ympäristövastuun kehitys ei yleisesti katsottuna ollut vastannut yrityksen tavoitearvoja vuonna 2013, sillä sen energiatehokkuus oli laskenut kolmella prosentilla ja ympäristöpäästöt kasvoivat 15 prosentilla jokaista tilauspalvelua kohdistuvaa ekvivalenttia kohden. Huonot tulokset perustuivat TeliaSoneran pyrkimyksiin parantaa energiankulutusraportointia varten kerättävän datan laatua jokaisessa yrityksen yksikössä. Lisäksi uusien 4G-laitteistojen asentaminen pääasemille oli johtanut suurempaan energiankäyttöön. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 24)

Vaikka TeliaSonera ei ollut saavuttanutkaan asettamiaan ympäristövastuun tavoitearvoja, oli se kuitenkin saanut aikaan positiivisia muutoksia vuoden 2013 aikana. TeliaSonera on muun muassa jatkanut laajakaistapalvelualueellaan Suomessa ja Ruotsissa datakeskusten vähentämistä, mikä on vähentänyt yrityksen laitteistojen jäähdytystarvetta. Datakeskustensa laitteistojen jäähdytykseen TeliaSonera on käyttänyt patentoimaansa Green Room Concept -järjestelmää, jonka avulla sen laitteistot käyttävät jopa 40 prosenttia vähemmän energiaa kuin ilman kyseistä järjestelmää.

Lisäksi TeliaSonera on ostanut uusiutuviin energialähteisiin liittyviä sertifikaatteja, joiden saamisen seurauksena yritys on vähentänyt kasvihuonekaasupäästöjään yli 50 000 tonnilla. TeliaSonera on myös panostanut uusiutuviin energianlähteisiin asentamalla uusia aurinkopaneeleita ja niitä käyttäviä pääasemia Nepaliin, Tadžikistaniin ja Uzbekistaniin. Yrityksellä on käytössään yli 500 aurinkopaneelia edellä mainituissa maissa. (TeliaSonera Oyj 2013b, 24-25)

TeliaSonera täyttää FTSE4Good-indeksin ympäristöpolitiikan ydinalueindikaattoreiden osalta kaikki viisi vaatimusta sekä neljästä suositeltavasta indikaattorista kolme. TeliaSonera täyttää kyseiset indikaattorit siksi, että yritys on sitoutunut kansainvälisesti hyväksytyihin yritys vastuualoitteisiin ja -standardeihin sekä toimintaohjeisiin. TeliaSonera myös valvoo ja tarkastaa ympäristöpolitiikkansa noudattamista sekä tunnistaa tuotteidensa ja palveluidensa ympäristövaikutukset.

Lisäksi TeliaSoneran ympäristöpolitiikka kattaa kaikki sen omistamat yritykset, joita kohtaan sillä on johtamis- ja hallinnointioikeus. Ensisijainen vastuu ympäristövastuuasioista on Group Sustainability -yksiköllä, joka raportoi ympäristövastuuasioista Group Communications -yksikölle ja johtoryhmälle. Eettisten toimintaperiaatteiden muodostamisvastuu on taas hallitustason yritys vastuun- ja etiikkavaliokunnalla, joka tarkastaa yritys vastuun toteuttamista ja noudattamista. Lisäksi Ethics and Compliance Office -yksikkö valvoo yritys vastuun ja lainsäädännön asettamien vaatimusten noudattamista sekä raportoi ristiriidoista johtoryhmälle. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 5, 7, 29) TeliaSoneran ympäristöpolitiikan indikaattorien noudattaminen vastaa Best Practice -tasoa.

FTSE4Good-indeksin ympäristöjärjestelmän vaatimusten mukaan yritykset, joille on myönnetty ISO14001-sertifikaatti, nähdään noudattavan kaikkia kuutta ympäristöjärjestelmän indikaattoria. TeliaSoneralle myönnetty ISO14001-sertifikaatti kattaa yhdessä ISO 9001-sertifikaatin kanssa vain 54 prosenttia työntekijöistä, joten kaikki indikaattorit eivät täyty myönnetystä sertifikaatista huolimatta. TeliaSonera on kuitenkin määritellyt ympäristöpolitiikkansa, dokumentoinut toimintansa olennaiset ympäristövaikutukset ja tavoitearvot, määrännyt yritys vastuun- ja etiikkavaliokunnan tarkastamaan yritys vastuun toteutumista ja noudattamista sekä Ethics and Compliance Office -yksikön valvomaan yritys vastuun noudattamista. Lisäksi TeliaSonera on määritellyt Group Sustainability -yksikön tehtäväksi raportoida ympäristövastuuasioista vuosittain sekä Group Communications -yksikölle että johtoryhmälle. TeliaSonera noudattaa Best Practice -tason indikaattoreita täyttämällä viidestä ympäristöjärjestelmän indikaattorivaatimuksesta neljä.

TeliaSonera täyttää myös ympäristöraportoinnin indikaattoreiden osalta kaikki neljä ydinalueindikaattoria ja viisi suositeltavaa indikaattoria kuudesta. TeliaSonera on kuvaillut ympäristöjärjestelmäänsä, perustanut Ethics and Compliance Office -yksikön valvomaan yritysvastuun ja lainsäädännön vaatimusten noudattamista sekä raportoimaan ristiriidoista johtoryhmälle, sekä käsitellyt ympäristövastuuasioitaan kattavasti GRI-raportissaan. TeliaSonera on saanut myös riippumattoman varmennusraportoinnin tilintarkastusyhteisö PricewaterhouseCoopers AB:lta, jonka mukaan raportin tiedot ovat olennaisilta osin esitetty GRI-ohjeiston mukaisesti. Näiden ympäristöraportoinnin indikaattorien noudattaminen vastaa Best Practice -tasoa.

FTSE4Good-indeksin ympäristöjohtamiseen liittyvän pisteytysmenetelmän (FTSE & EIRIS 2011, 6) mukaan yritykselle voidaan myöntää viisi pistettä, jos se täyttää kaikkien kriteeriryhmien - ympäristöpolitiikan, -järjestelmän ja -raportoinnin - Best Practice -tason indikaattorit. TeliaSoneralle voidaan myöntää täydet pisteet eli viisi pistettä, koska se on täyttänyt kaikki Best Practice -tason indikaattorit.

5.4.2 Elisa Oyj

Elisan ympäristöpolitiikka perustuu yrityksen arvoihin, joista yhdessä on maininta ympäristön hyvinvoinnin huolehtimisesta ja ympäristöystävällisen vaihtoehdon valitsemisesta. Elisan arvot heijastuvat puolestaan sen strategian toteutukseen, jonka mukaan se tähtää arvon kasvattamiseen datalla, menestyksen luomiseen uusilla palveluilla sekä asiakasymmärryksen, laadun ja kustannustehokkuuden parantamiseen. (Elisa Oyj 2015a & b)

Arvojensa tähden Elisa kertoo ottavansa vastuun ympäristövastuusta siten, että se osaltaan torjuu ilmastonmuutosta vähentämällä hiilidioksidipäästöjään. Elisa kertoo Rion ilmastopimuksen mukaisen varovaisuusperiaatteen velvoittavan sitä ympäristövastuuseen. Varovaisuusperiaate antaa yritykselle oikeutuksen toimia vastuullisesti, vaikka kaikista ilmiön aiheuttamista muutoksista ei vallitsisikaan tieteellistä yksimielisyyttä. (Elisa Oyj 2013b, 8) Elisa on myös sitoutunut raportoimaan Carbon Disclosure Project -organisaatiolle (CDP) oman hiilijalanjälkensä sekä toimenpiteet niiden hillitsemiseksi. (Elisa Oyj 2013b, 39)

Olellisuusanalyysin seurauksena Elisa oli päättänyt johtaa ympäristövastuutaan Kestävä arvo yhteiskunnalle -teeman näkökohtien mukaisesti. Kyseisen teeman kehityskohteena on pyrkiä turvaamaan yhteiskunnan toimintavarmuus niin, että jokaisella

suomalaisella olisi asuinpaikastaan riippumatta lain mukainen oikeus saada kotiinsa kohtuuhintaiset viestintä- eli yleispalvelut. Nämä yleispalvelut ovat puhelinliittymä, yhden megatavun laajakaistaliittymä sekä puhelinluettelo- ja numerotiedotuspalvelu. Siksi Elisa on jatkuvasti laajentanut verkkojensa kattavuutta. (Elisa Oyj 2013b, 34)

Kestävä arvo yhteiskunnalle -teeman johdolla Elisa on pyrkinyt jatkuvasti panostamaan energiatehokkaaseen teknologiaan niin radioverkoissaan kuin palvelinkeskuksissaan. Yksi Elisan energiansäästöratkaisusta oli hyödyntää suurien konesaliin palvelimista syntyvä hukkaenergia lähialueen kaukolämmityksessä sekä pienempien konesaliin viilennyksessä. Lisäksi Elisa oli virtualisoinut noin puolet kaikista palvelimistaan sekä sulkenut pieniä, tehottomia konesaleja. Näillä energiansäästöratkaisulla Elisa saavutti 3 797 tCO₂ säästön vuonna 2013. (Elisa Oyj 2013b, 37)

Elisa on parantanut radioverkkonsa tukiasemalaitteiden energiatehokkuutta pienentämällä energiankulutusta siirrettyä datamäärää kohden. Kuitenkin tukiasemien määrän lisääminen ja siirrettävän datan kasvu on johtanut suurempaan verkon kokonaiskulutukseen. Elisan tarkoituksena on kasvattaa energiatehokkaampien tukiasemiensa määrää hieman suuremman energiankulutuksen kustannuksella, koska esimerkiksi 4G LTE-tukiasemien siirtokapasiteetti on huomattavasti suurempi verrattuna vanhempiin 3G-tukiasemiin. Kun siirtokapasiteettiä kasvatetaan, mahdollistaa se datan määrän kasvattamisen matkapuhelinverkossa, mikä Elisan mukaan tasaveroistaa palveluiden saatavuutta. (Elisa Oyj 2013b, 38)

Elisa pyrkii energiantehokkuustoimenpiteillään, kuten verkkojen uudelleen suunnittelulla, kalustojen modernisoinnilla ja uusilla sähkönsäästöominaisuuksilla hillitä radioverkkojensa energiankulutusta. Elisa tavoittelee sähkönkulutuksessa vuotuista säästöä 74 000 MWh verran vuoteen 2019 mennessä. Konkreettisia energiantehokkuustoimenpiteitä ovat muun muassa 3G-tukiasemien lähetteiden tehojen optimointi, päällekkäisten laitteistojen poistaminen ja niiden asentamisen vähentäminen, energiatehottomien tukiasemien korvaaminen multiradiotekniikalla, ja vanhojen tukiasemien uusiminen energiatehokkaampiin. (Elisa Oyj 2013b, 38)

Kehityksen kohteena on myös määrätietoinen hiilijalanjäljen pienentäminen, jota tukee kansainvälistä Greenhouse Gas (GHG)-protokollaa noudattava mittaristo. Elisan suurin ilmastovaikutus muodostuu lähinnä palveluiden ylläpitoon tarvittavasta energiasta. Elisan sähkönkulutus vuonna 2013 oli 220 876 MWh, josta suurin osa on mennyt tuotantoverkon käytössä. Elisan hiilijalanjälki vuonna 2013 oli 66 904 tCO₂, josta 80 % oli

tuotantoverkosta muodostuvaa. Elisan hiilijalanjälkeä pienensi yrityksen sähköhankinnan siirtyminen alkuperätodistettuun uusiutuvaan energiaan. (Elisa Oyj 2013b, 39)

Vuoden 2013 aikana Elisa oli siirtynyt analysoimaan arvoketjunsaa hiilidioksidipäästöjä. Elisa on tunnistanut arvoketjussaan sen, että ostettujen elektroniikkalaitteiden valmistuksesta muodostuu merkittävä osa hiilidioksidipäästöistä. Vaadittavia toimenpiteitä hankintatoimen ja logistiikkaketjun vaikutusten analysoimiseksi GHG:n Scope 3 -viitekehysten mukaisesti on vasta aluillaan eikä Elisa ole vielä saanut tarkkaa tietoa niistä. (Elisa Oyj 2013b, 39)

Kuitenkin Elisa pyrkii vähentämään ympäristövaikutuksiaan järjestämällä asianmukaiset kierrätysastiat markkinoille toimittamilleen ja maahantuomilleen elektroniikkatuotteille, akuille ja niiden pakkauksille Suomen jätelain mukaisesti. Lisäksi Elisa on tarjonnut yritysasiakkailleen kierrätyspalvelua, jossa tietokonepaketin ostaja voi antaa vanhat tietokoneet pois uuteen käyttöön. Henkilöasiakkaille on tarjottu vastaavanlaista palvelua koskien matkapuhelimia jo vuodesta 2010 alkaen. Vuoden 2013 laitteiden uudelleen käytöllä Elisa oli saavuttanut 53 tCO₂ päästösäästöt ja kierrätyksen tehostamisella 1 395 tCO₂ päästösäästöt. (Elisa Oyj 2013b, 42-43)

Elisan hankintaprosessi mukailee sen eettisen ostamisen periaatteita, jotka perustuvat YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen, YK:n Global Compact -aloitteen periaatteisiin, YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja ILO:n kansainvälisiin työtä koskeviin sopimuksiin. (Elisa Oyj 2013b, 44; Elisa Oyj 2014, 2) Elisan eettisen ostamisen periaatteista löytyy lauselmä liittyen ympäristövastuuseen, jonka mukaan sen tulee noudattaa neljää asiaa:

- Yrityksellä on oltava prosessit rajallisten resurssien, kuten energian, veden ja raaka-aineiden, käytön tehostamiseksi aktiivisella tavalla.
- Yrityksellä on oltava asiaankuuluvat ja johtamiseen liittyvät operatiiviset ja tekniset menetelmät haitallisten ympäristöpäästöjen riskien arvioimiseksi ja vähentämiseksi.
- Yrityksellä on oltava asianmukaiset menetelmät parantaa loppukäyttäjän käytössä olevien tuotteiden ja palveluiden ympäristöystävällisyyttä.
- Yrityksen tulee tukea tuotteiden ja palveluiden ympäristö- ja sosiaalista hyötyä tuottavaa innovatiivista kehittämistä.

Lisäksi Elisa edellyttää toimittajiensa ja sopimuskumppaniensa toimivan paitsi ympäristön ja ihmisoikeuksien kannalta kestävästi myös noudattavan sekä kansallisia ja kansainvälisiä lakeja että Elisan eettisen ostamisen periaatteita. Elisa arvioi tarvittaessa

tarkastusprotokollansa mukaisesti alihankkijoidensa toiminnan laatua. (Elisa Oyj 2013b, 44)

Elisa noudattaa FTSE4Good-indeksin ympäristöpolitiikan kaikkia ydinalueindikaattoreita sekä kolme suositeltavaa indikaattoria neljästä. Ydinalueindikaattoreiden noudattamisen osalta Elisalla on seitsemään sisäiseen periaatteeseen perustuva ympäristöpolitiikka. Lisäksi yritys on perustanut yritysvastuun johtoryhmän, sitoutunut CDP:n aloitteeseen, muodostanut sisäisen tarkastuksen yksikön valvomaan ja tarkastamaan ympäristöpolitiikan noudattamista sekä sitoutunut julkaisemaan GRI-raportin vuosittain.

Ympäristöpolitiikan suositeltavien indikaattorien osalta Elisa on sitoutunut noudattamaan laatimaansa seitsemää sisäistä periaatetta, jotka perustuvat mm. YK:n Global Compact -aloitteen periaatteisiin. Lisäksi Elisa on raportoinut siitä, kuinka se on tunnistanut tuotteidensa ja palveluidensa ympäristövaikutukset, ja ottanut strategiset askeleet toimintansa muuttamiseen kohti kestäväää kehitystä. Noudattamalla kyseisiä indikaattoreita Elisa voidaan nähdä täyttävän Best Practice -tason vaatimukset.

Elisa on raportoinut ympäristöpolitiikkansa noudattamisesta, ympäristövaikutustensa osalta tärkeimmistä tavoitteista ja tavoitearvoista, sisäisestä tarkastuksen yksiköstä ja sen tehtävistä sekä sisäisestä raportoinnista ja johdon tilannekatsauksesta GRI-raportissaan. Koska Elisa noudattaa kuudesta ympäristöjärjestelmän indikaattorista viisi, nähdään se Best Practice -tason vaatimusten täyttämisenä.

Ympäristöraportoinnin ydinalueindikaattoreiden mukaan yrityksellä tulee olla ympäristöpolitiikka ja sen tulee raportoida yritystoimintansa pääympäristövaikutukset sekä mitata niitä suhteessa tavoitteisiin määrällisen datan muodossa. Elisa on osoittanut GRI-raportissaan noudattavansa kaikkia ydinalueindikaattoreita. Elisa on noudattanut vain neljää suositeltavaa indikaattoria kuudesta, joiden mukaan yrityksen tulee määrittellä yritysvastuuraportissa ympäristöpolitiikan noudattamatta jättämisen seuraamukset, kuvailla sidosryhmädialogia ja käsitellä ympäristövastuuasioita. Lisäksi yrityksen on saatava raportilleen riippumaton vahvistus. Kyseisten indikaattorien noudattamisen seurauksena Elisa täyttää ympäristöraportoinninkin kohdalla Best Practice -tason vaatimukset. Elisalle voidaan siis myöntää viisi pistettä ympäristöjohtamisesta, koska se täyttää kaikkien ympäristöjohtamiskriteerien kohdalla Best Practice -tason vaatimukset.

5.5 Ihmis- ja työoikeuskriteerit

5.5.1 TeliaSonera AB

FTSE4Good-indeksin ihmis- ja työoikeuskriteerissä yritykset jaetaan toimialoittain ryhmiin sen mukaan, miten vakavasti tietyillä toimialoilla rikotaan ihmis- ja työoikeuksia.

Toimialaryhmittelyn mukaan korkeariskisimpiä toimialoja ovat ne, joissa hyödynnetään globaaleja luonnonvaroja sekä ne, jotka toimivat OECD-maiden ulkopuolisissa maissa, joissa on vaikea ihmisoikeustilanne. Esimerkiksi ihmis- ja työoikeustilanteet Azerbaidzhanissa, Nepalissa ja Tadžikistanissa on nähty huolestuttavina. (FTSE & EIRIS 2011, 10)

Vaikka TeliaSoneralla on aktiivinen omistussuhde ulkomaisiin tytär- ja osakkuusyhtiöihinsä, joilla on toimintaa Azerbaidzhanissa, Nepalissa ja Tadžikistanissa, on niiden varallisuusarvo vähemmän kuin 100 miljoonaa Englannin puntaa. TeliaSonera voidaan tämän perusteella lukea matalariskisten ryhmään, joita koskevat kolmen kriteeriryhmän indikaattorit - yhdenvertainen työpolitiikka ja työjärjestelyt sekä työntekijäsuhteet. Voidakseen saada asianmukaiset pisteet, TeliaSoneran on täytettävä vähintään Good Practice -tason indikaattorit. (FTSE & EIRIS 2011, 10 - 12)

Yhdenvertaisen työoikeuspolitiikan Good Practice -indikaattorin mukaan yrityksellä tulee olla käytössä yhdenvertainen työoikeuspolitiikka ja sen tulee sisällyttää kuvauksia sen noudattamisesta joko vuosikertomukseen tai verkkosivuille. TeliaSonera oli raportoinut ihmis- ja työoikeuksiin liittyvästä vastuunkannostaan GRI-raportissaan, jonka mukaan se on sitoutunut YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistukseen, jossa on määritelty ihmisten perusoikeuksia 30 artiklan edestä. Lisäksi TeliaSonera on sitoutunut ILO:n (International Labour Organization) määrittelemiin työvoimaan ja työntekoon liittyviin pääkonventioihin sekä OECD:n monikansallisia yrityksiä koskeviin toimintaohjeisiin, ja se on vielä allekirjoittanut YK:n Global Compact -aloitteenkin. (TeliaSonera Finland Oyj 2013, 7)

Yhdenvertaisen työoikeuspolitiikan Best Practice -tason indikaattorit edellyttävät, että yritysten työoikeuspolitiikka kieltäisi työntekijöidensä kaikinpuolisen syrjinnän ja tukisi kaikenlaisten ihmisten palkkaamista. Yritysten tulee valvoa työoikeuspolitiikkansa noudattamista, ja toimittava myös joko yhteistyössä ammattijärjestöjen kanssa tai tuettava niitä. (FTSE & EIRIS 2011, 12)

Kaikki TeliaSoneran noudattamat kansainväliset yritysvastuun periaatteet, politiikat, suositukset ja ohjeistukset ilmaisevat sen yrityskulttuuria sekä sen aikomusta noudattaa ja

valvoa niiden noudattamista. Voidakseen toimia aikomustensa mukaisesti TeliaSonera on laatinut säännöstensä perustaksi ja viitekehykseksi eettiset toimintaperiaatteet (Code of Ethics and Conduct), jotka on suunniteltu koskemaan kaikkia TeliaSoneran omistamia yhtiöitä, joita kohtaan sillä on johtamis- ja hallinnointioikeus. Eettisistä toimintaperiaatteista käsin TeliaSonera on määritellyt selkeät, yritysvastuuseen liittyvät toimintatavat ja -mallit, joita yrityksellä on yhteensä kahdeksan kappaletta. (TeliaSonera Finland Oyj 2013b, 4, 7-8)

TeliaSonera (2012, 3) kuvaa eettisten toimintaperiaatteidensa työntekijöitä koskevassa lausekkeessa ihmisoikeuksiin, työntekijöihin ja työympäristöön liittyviä asioita, jotka se näkee välttämättöminä työntekijöidensä palveluskelpoisuuden ylläpitämisessä:

- TeliaSonera ei hyväksy lapsityövoiman tai pakkotyövoiman käyttöä eikä velkaorjuutta.
- TeliaSonera pyrkii kohtelevaan kaikkia työntekijöitään reilusti ja tasa-arvoisesti. Työympäristö on luotava sellaiseksi, jossa jokaista kunnioitetaan yksilöllisistä eroista, kyvyistä tai henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatta. TeliaSonera kieltää työntekijöiden tai -hakijoiden syrjimisen tai kiusaamisen iän, rodun, sukupuolen, uskonnon, vamman, kansallisuuden, seksuaalisen suuntauksen, siviilisäädyn, vanhemmuuden tai poliittisten mielipiteiden perusteella.
- TeliaSonera kunnioittaa työntekijöidensä oikeutta liittyä tai olla liittymättä ammattijärjestöön, joka voi edustaa työntekijöitä työehtosopimusneuvotteluissa. Tätä oikeutta käyttävää työntekijää ei syrjitä. Kaikkien työntekijöiden tulee tuntee työsopimuksensa perusehdot. Lakisääteisten minimipalkkojen katsotaan aina edustavan vähimmäistasoa, ei suositustasoa.
- TeliaSonera tähtää terveellisen ja turvallisen työympäristön luomiseen ja jatkuvaan parantamiseen siten, että se varmistaa työprosessin turvallisuuden, ehkäisee ja puuttuu terveyden vaarantaviin olosuhteisiin sekä tukee terveyttä ja hyvinvointia edistäviä toimia. TeliaSonera on sitoutunut huumeettomaan työpaikkaan eikä se hyväksy missään muodossa väkivaltaa, loukkaavaa kieltä tai kiusaamista.
- TeliaSonera vaatii työntekijöiltään erityisen tarkkuuden noudattamista estääkseen yhtiön luottamuksellisten tietojen luvattoman ja epäasianmukaisen käytön. TeliaSonera tavoittelee kuitenkin avoimuutta toiminnassaan, ja se siksi rohkaisee osaamisen ja kokemusten vaihtoon salassapitovelvollisuutta rikkomatta.
- TeliaSonera odottaa työntekijöidensä välttävän yhteyksiä, jotka saattavat aiheuttaa ristiriidan tai epäilyksen henkilökohtaisten toimien ja TeliaSoneran liiketoiminnan välille.
- Yrityslahjojen antamisessa ja vastaanottamisessa sekä vieraanvaraisuuden osoittamisessa ja hyväksymisessä TeliaSonera noudattaa paikallista lainsäädäntöä ja liiketoimintakäytäntöjä.

Yhdenvertaisten työjärjestelyiden Good Practice -tason indikaattorit vaativat, että yritys valvoo työoikeuspolitiikkansa noudattamista, selvittää työvoima-asetelmiaan ja noudattaa vähintään ammattiliittojen määrittelemiä työehtosopimuksia. Lisäksi yrityksen johtajistosta yli 10 % on oltava naisia tai niin, että naisjohtajia ja/tai johtajia, jotka ovat etnisistä vähemmistöistä, on oltava enemmän kuin kaksi viidesosaa heidän yhteenlasketusta edustuksesta koko henkilöstöstä. (FTSE & EIRIS 2011, 12)

TeliaSoneran GRI-raportissa ei ollut kuvailtu yrityksen työvoima-asetelmia, mutta ne löytyvät kuitenkin yrityksen vuosikertomuksesta. TeliaSoneran vuosikertomuksen (2013a, 109) mukaan yrityksen hallitusten jäsenistä 26,5 % ja muun ylimmän johdon jäsenistä 32 % oli naisia. Hallituksilla tarkoitetaan kaikkien konsolidoitujen konserniyhtiöiden hallitusten jäseniä. Muuhun ylimpään johtoon on luettu konsernin, liiketoiminta-alueiden ja konserniyhtiöiden toimitusjohtajat tai johtajat ja johtoryhmien jäsenet. TeliaSoneran emoyhtiön hallituksen jäsenistä 35,4 % ja muun ylimmän johdon jäsenistä 20 % oli naisia. Naisten osuus koko konsernin henkilöstöstä oli 43,3 %. (TeliaSonera Finland Oyj 2013a, 145)

TeliaSonera valvoo Ethics and Compliance Office -yksikkönsä avulla konsernin ihmis- ja työoikeusasioiden noudattamista. Lisäksi TeliaSonera on selvittänyt työvoima-asetelmiaan, palkannut naisia tasavertaisesti sekä noudattanut kansallisia työvoimalakeja ja vähintään työehtosopimusten minimivaatimuksia. Näiden perusteella TeliaSonera voidaan nähdä täyttävän kaikki kolme Good Practice -tason indikaattoria ja kaksi Best Practice -tason indikaattoria yhdenvertaisten työjärjestelyiden osalta.

Työntekijäsuhteisiin liittyvä Good Practice -tason indikaattori edellyttää, että yritys on tuottanut riittävää todistusaineistoa työntekijöidensä tasavertaisesta kohtelusta. Konkreettinen todiste siitä voi olla työehtosopimusten tai verrattavissa olevien työsopimusjärjestelyiden noudattaminen siten, että kyseiset järjestelyt kattavat vähintään 25 % työntekijöistä. (FTSE & EIRIS 2011, 12)

TeliaSonera ei ole kuvaillut työsopimustensa sisältöä niin GRI-raportissaan kuin vuosikertomuksessaankaan, joten työntekijäsuhteisiin liittyvien indikaattoreiden noudattamista on vaikea todentaa. TeliaSoneran työsopimukset ja niissä olevat ehdot saattavat poiketa toisistaan paljonkin riippuen siitä, missä maassa työsuhteet on muodostettu. Yritykset noudattavat ammattiliittojen työehtosopimuksia todennäköisesti yleisemmin Pohjoismaissa ja Baltian maissa kuin esimerkiksi Azerbaidzhanissa,

Tadzhikistanissa tai Nepalissa. Lisäksi kansalliset työvoimalainsäädännöt saattavat vaihdella paljonkin kehittyneiden ja kehitysmaiden välillä.

TeliaSoneran työntekijöistä 78,7 % työskentelee Pohjoismaissa ja Baltian maissa, loput Keski-Aasian maissa ja muualla (TeliaSonera Finland Oyj 2013a, 18). Tämän tiedon valossa voitaisiin mahdollisesti olettaa, että TeliaSoneran noudattamat työehtosopimukset tai vastaavat työjärjestelyt kattavat vähintään 25 % yrityksen työntekijöistä. Paremman tiedon puutteessa TeliaSoneran ei voida kuitenkaan olettaa työjärjestelyidensä osalta ylittävän kansallisia työvoimalainsäädäntöjä tai ammattiyhdistysten vaatimuksia.

Voidakseen saada kolme pistettä, TeliaSoneran tulee täyttää kaikista kriteeriryhmistä vähintään yksi Good Practice -tason indikaattori kaikista kriteeriryhmistä. Yli kolmen pisteen myöntämiseen tarvitaan kaikkien Good Practice -tason indikaattoreiden noudattamista. Työehtosopimukseen liittyvien indikaattoreiden täyttämiseen liittyvän epäselvyyden vuoksi TeliaSoneran ei voi nähdä noudattavan työjärjestelyihin ja työtökijäsuhteisiin liittyviä Best Practice -tason indikaattoreita. Näin ollen TeliaSoneralle voidaan myöntää ihmis- ja työoikeuskriteerien noudattamisesta vain kolme pistettä.

5.5.2 Elisa Oyj

Elisa ei ole laatinut erillistä ihmis- ja työoikeuksia koskevaa politiikkaa, mutta Elisan toimintaa ohjaavat kuitenkin enimmäkseen sen asettamat, yritys vastuuseen liittyvät arvot. Elisan arvojen - asiakaskeskeisyyden, vastuullisuuden, uusiutumisen ja tuloksellisuuden - noudattamista odotetaan kaikilta elisalaisilta, ja heidän tulee toimia tarpeen tullen vastuullisemmin kuin yrityksen omat vastuut edellyttävät. Elisan laatimissa, kestäväää toimintaa edistävässä sisäisissä toimintaperiaatteissa toteutuu Elisan ihmis- ja työoikeuksia koskeva vastuunkannon ydin. (Elisa Oyj 2013b, 8; Elisa Oyj 2015a)

Kansallisten ja kansainvälisten työlainsäädäntöjen noudattaminen, yritys vastuualoitteisiin sitoutuminen sekä yritys vastuuseen keskittyviin järjestöihin kuulumisen tukee Elisan arvojen mukaista toimintaa. Elisan ihmis- ja työoikeusasioihin liittyvä kanta näkyy yrityksen FIBS ry:n monimuotoisuussitoumuksen allekirjoittamisessa. (Elisa Oyj 2013b, 8; FIBS 2013) Sen mukaan sitoumuksen allekirjoittaneiden yritysten tulee toimia seuraavasti:

- Tarjota yhdenvertaista kohtelua ja mahdollisuuksia henkilöstölle, asiakkaille ja yhteistyökumppaneille ikään, sukupuoleen, kansallisuuteen, etniseen taustaan, kieleen, maailmankatsomukseen, uskontoon, terveydentilaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen, poliittiseen taustaan, taloudellis-sosiaaliseen asemaan tai siviilisäättyyn katsomatta.

- Tunnistaa ja hyödyntää työntekijöidensä yksilölliset osaamiset ja tarpeet.
- Vastata toimintaympäristön muutoksiin johtamalla oikeudenmukaisesti henkilöstöä ja asiakkaita sekä harjoittamalla sidosryhmädialogia.
- Viestiä tavoitteistaan ja saavutuksistaan avoimesti henkilöstölle ja sidosryhmille.

Kansainvälisiä standardeja (IIA) noudattava sisäisen tarkastuksen yksikkö on muodostettu arvioimaan ja tutkimaan Elisan toimintoja sekä valvomaan yhtiön ohjeistusten noudattamista. Sisäisen tarkastuksen yksikkö tuottaa ylimmän johdon käyttöön erilaisia analyysejä, arvioita, suosituksia ja muuta tietoa. Elisan sisäinen tarkastus raportoi arviointeja toimitusjohtajalle ja arviointikohteen johdolle sekä tarvittaessa tarkastusvaliokunnalle. (Elisa Oyj 2013b, 8)

Vaikka Elisa ei ole muodostanut erillistä ihmis- ja työoikeuspolitiikkaa, on yritys osoittanut kantavansa vastuun sosiaalisesta vastuustaan allekirjoittamalla FIBS ry:n monimuotoisuussitoumuksen ja laatimalla sisäiset toimintaperiaatteet sitoumusta mukaillen. Lisäksi Elisa valvoo yrityksen ohjeistusten noudattamista ja niiden toteutumista sisäisen tarkastuksen yksikön avuin. Elisa ei kuitenkaan ole ilmoittanut GRI-raportissaan tekevänsä yhteistyötä ammattijärjestöjen kanssa tai tukevan niitä erityisemmin toiminnassaan. Näillä kyseisillä toimenpiteillä Elisa on täyttänyt yhdenvertaisen työoikeuspolitiikan kohdalla Good Practice -tason indikaattorin lisäksi kolme Best Practice -tason indikaattoria. (FTSE & EIRIS 2011, 12)

Elisa on selvittänyt työvoima-asetelmiaan suppeasti vuosikertomuksessaan, mutta ei GRI-raportissaan. Sekä Elisan seitsemänhenkisessä hallituksessa että sen kahdeksanhenkisessä johtoryhmässä oli tilikaudella 2013 vain kaksi naispuolista jäsentä. Toisin sanoen, naisten osuus Elisan hallituksen jäsenistä oli 28,5 % ja johtoryhmän jäsenistä 25 %. Naisten osuus Elisan kokonaishenkilöstöstä oli puolestaan 45,5 % ja Eestin henkilöstöstä 63 %. (Elisa Oyj 2013a, 25, 74, 79)

Työntekijöiden työjärjestelyistä Elisa ei ole raportoinut, mutta FIBS ry:n monimuotoisuussitoumuksen allekirjoittamisen sekä Suomessa ja Virossa keskittyvän yritystoiminnan perusteella voidaan olettaa, että Elisa on järjestänyt työntekijöilleen jonkinlaiset mahdollisuudet vaikuttaa heidän työaikoihin, vanhempainvapaisiin ja lastenhoidon järjestelyihin. Selkeän raportoidun tiedon puuttuessa ei voida kuitenkaan sanoa, että Elisa ylittäisi kansallisten työvoimalainsäädäntöjen tai ammattiyhdistysten vaatimukset työjärjestelyillään. Tiedon puutteen vuoksi Elisa ei täytä työntekijäsuhteisiin liittyvää indikaattoriakaan, jossa odotetaan yrityksen tuottavan julkista tietoa

työehtosopimusten tai vastaavanlaisten järjestelyiden noudattamisesta, ja että ne koskisivat vähintään neljäsosaa koko henkilöstöstä. (FTSE & EIRIS 2011, 12)

Elisa on toisin sanoen täyttänyt yhdenvertaisen työoikeuspolitiikan Good Practice -tason indikaattorin ja kolme Best Practice -tason indikaattoria. Yhdenvertaisten työjärjestelyiden osalta Elisa on täyttänyt Good Practice -tason indikaattorit, mutta ei yhtään työntekijäsuhteisiin liittyviä indikaattoreita. Näin ollen Elisalle ei voida myöntää enempää kuin kaksi pistettä.

5.6 Hallinnointitapakriteerit

5.6.1 TeliaSonera AB

FTSE4Good-indeksin hallinnointitapakriteerien mukaan kaikki yritykset ja toimialat on ryhmitelty keskiriskisten ryhmään. Good Practice -tason vaatimusten täyttämiseen vaaditaan vähintään kahden indikaattorin noudattamista viidestä. Nämä indikaattorit vaativat, että vähintään kolmasosa yrityksen johtoryhmän jäsenistä on oltava taloudellisesti riippumattomia yrityksestä ja vähintään yksi niistä on oltava naispuolinen. Lisäksi yrityksen tulee eriyttää hallituksen puheenjohtajan ja toimitusjohtajan asemat toisistaan, perustaa riippumaton, johtoryhmän jäsenistä koostuva talousvaliokunta, sekä raportoida avoimesti johtoryhmän jäsenille maksettavista palkoista ja palkkioista. (FTSE & EIRIS 2011, 19)

Hallinnointitapakriteerien Best Practice -tason indikaattorit edellyttävät, että yrityksen tulee eettisen ohjesäännön laatimisen lisäksi noudattaa jompaakumpaa kahdesta vaatimuksesta (Advanced Scenario). Ensimmäisen vaatimuksen indikaattorit ovat lähes identtiset verrattuna Good Practice -tason indikaattoreihin. Toisen vaatimuksen indikaattorit edellyttävät puolestaan sitä, että hallituksen jäsenistä yli 20 % on oltava naispuolisia ja että yrityksen on noudatettava kahta muuta indikaattoria ensimmäisestä vaatimuksesta. (FTSE & EIRIS 2011, 19)

TeliaSoneran hallituksessa on kahdeksan varsinaisen yhtiökokouksen valitsemaa jäsentä, joiden toimikausi on vuoden mittainen, sekä kolme henkilöstön edustajaa (ja heillä kolme varamiestä) Ruotsin toiminnoista. Hallituksen kokouksissa istuu lisäksi yksi suomalainen henkilöstön edustaja ilman äänivaltaa. Hallituksen puheenjohtajana oli Marie Ehrling ja varapuheenjohtajana Olli-Pekka Kallasvuo. Muut yhtiökokouksen valitsemat hallituksen jäsenet olivat Mats Jansson, Mikko Kosonen, Nina Linander, Martin Lorentzon, Per-Arne Sandström ja Kersti Strandqvist. Kaikkien TeliaSoneran hallituksen jäsenten katsotaan olevan riippumattomia sekä yhtiöstä, sen hallinnosta että suurimmista

osakkeenomistajista Ruotsissa annetun Corporate Governance -suosituksen mukaisesti. (TeliaSonera Finland Oyj 2013a, 35, 51) Hallituksen kokoonpanosta noin kolmasosa on naispuolisia.

TeliaSoneran johtoryhmä koostuu kymmenestä jäsenestä, joihin kuuluu toimitusjohtaja Johan Dannelind, TeliaSonera Finlandin toimitusjohtaja Robert Andersson, lakiasiainjohtaja Jonas Bengtsson, viestintäjohtaja Peter Borsos, henkilöstöjohtaja Karin Eliasson, Broadband Services -liiketoiminta-alueen johtaja Malin Frenning, Eurasia-liiketoiminta-alueen johtaja Erik Hallberg, Ruotsin ja Suomen Business Services -yrittämyntidivisioonan ja Mobility Services -liiketoiminta-alueen johtaja Sverker Hannervall, talous- ja rahoitusjohtaja Christian Luiga ja tietohallintojohtaja Åke Södermark. (TeliaSonera Finland Oyj 2013a, 39, 52)

TeliaSoneran hallitus on myös nimittänyt kolme valiokuntaa hallitustyön tehostamiseksi. Nämä kolme valiokuntaa ovat palkitsemisvaliokunta, tilintarkastusvaliokunta sekä yritysvastuu- ja etiikkavaliokunta. Kolmejäseninen palkitsemisvaliokunta on perustettu käsittelemään toimitusjohtajan ja johtoryhmän palkkoja ja muita korvauksia, yleisesti konsernin palkka- ja palkkiopolitiikkaa, työntekijöitä koskevia kannustinjärjestelmiä sekä seuraajasuunnitteluun liittyviä asioita. Sillä on myös valtuudet hyväksyä TeliaSoneran johtoryhmän muille jäsenille kuin toimitusjohtajalle maksettavat korvaukset. Yhtiön hallitus sen sijaan päättää toimitusjohtajalle maksettavista korvauksista. Palkitsemisvaliokuntaan kuuluu Marie Ehrling (puheenjohtaja), Mats Jansson ja Olli-Pekka Kallasvuo. (TeliaSonera Finland Oyj 2013a, 36-38)

Kolmijäseninen tilintarkastusvaliokunta on perustettu valvomaan talousraportointia, sisäistä valvontajärjestelmää, tilintarkastusta sekä aluekohtaisia konsernipolitiikkoja, prosesseja ja järjestelmiä. Lisäksi sillä on valtuudet päättää tilintarkastuksen sisällöstä ja palkkioista sekä hyväksyä muiden kuin tilintarkastukseen liittyvien palvelujen ostot ulkopuolisilta tilintarkastajilta. Tilintarkastusvaliokunnan jäseniä ovat Nina Linander (puheenjohtaja), Martin Lorentzon, Per-Arne Sandström ja Marie Ehrling, joka ei ole varsinainen jäsen mutta on läsnä kaikissa kokouksissa. (TeliaSonera Finland Oyj 2013a, 36-38)

Nelijäsenisen yritysvastuu- ja etiikkavaliokunnan tehtävä on taas valvoa ja arvioida Sustainability Priority -toimintasuunnitelmaa sekä etiikkaan ja sääntöjen noudattamiseen liittyvien ohjelmien toteuttamista ja yritysvastuuraporttia aluekohtaisesti. Yritysvastuu- ja etiikkavaliokunnan jäseniä ovat Mikko Kosonen (puheenjohtaja), Martin Lorentzon, Kersti Strandqvist ja Marie Ehrling. (TeliaSonera Finland Oyj 2013a, 36-38)

TeliaSonera on myös raportoinut avoimesti hallituksensa ja johtoryhmänsä palkoista, palkkioista, eduista ja osakeomistuksista vuosikertomuksessaan. TeliaSoneran hallituksen jäsenille oli maksettu palkkoja ja palkkioita yhteensä 4 389 589 SEK verran ja heidän omistamien osakkeiden kokonaismäärä oli yhteensä 295 276 kappaletta. TeliaSoneran toimitusjohtaja Johan Dennelindille oli maksettu palkkoja, palkkiota ja muita etuja yhteensä 6 356 759 SEK edestä ja lopulle yhdeksälle johtoryhmän jäsenille 38 117 585 SEK verran. (TeliaSonera Finland Oyj 2013a, 51, 53)

TeliaSonera on täyttänyt viidestä Good Practice -tason indikaattorista vain neljä. Jotta TeliaSonera voisi saada pisteitä Best Practice -tason noudattamisesta, pitäisi yrityksen täyttää kaikki viisi Good Practice -tason indikaattoria. TeliaSoneralla on niistä indikaattoreista täyttämättä vain yksi, joka koskee hallituksen jäsenten osakeomistusta. Tämä indikaattori edellyttää, että kolmasosalla hallituksen jäsenistä ei saisi olla omistuksessaan TeliaSoneran osakkeita. Kaikilla TeliaSoneran hallituksen jäsenillä paitsi yhdellä on omistuksessaan yhtiön osakkeita.

TeliaSonera täyttää loput Good Practice -tason indikaattorit siksi, että se on pitänyt hallituksensa puheenjohtajan ja toimitusjohtajan asemat erillään, perustanut tilintarkastusvaliokunnan, raportoinut avoimesti johtoryhmänsä palkoista ja palkkioista, ja sillä on palveluksessa kolme naispuolista hallituksen jäsentä. Näiden syiden perusteella TeliaSoneralle voidaan myöntää vain kolme pistettä.

5.6.2 Elisa Oyj

Elisan yhtiöjärjestyksen mukaan yrityksen hallituksen kokoonpano voi vaihdella viidestä yhdeksään jäseneseen. Varsinainen yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet yhden vuoden toimikaudelle, mutta hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Lisäksi hallitus päättää vuosittain pidettävässä järjestäytymiskokouksessaan valiokunnista, niiden puheenjohtajista ja jäsenistä sekä vahvistaa valiokuntien työjärjestykset ja tehtävät. (Elisa Oyj 2013a, 75)

Osakkeenomistajien nimitystoimikunta oli perustettu vuonna 2012 valmistelemaan hallituksen jäsenten valintaan ja palkitsemiseen liittyviä ehdotuksia sekä hyväksymään toimikunnan työjärjestyksen. Elisan osakasluettelon per 31.8.2013 mukaan nimitystoimikunta koostui sen suurimmista osakkeenomistajista, jotka olivat nimitystoimikunnan puheenjohtaja Eija Ailasmaa (Solidium Oy), Pekka Pajamo (Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma), Timo Ritakallio (Keskinäinen

Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen), Jorma Eräkare (Sijoitusrahasto Nordea Suomi) ja Raimo Lind (Elisa Oyj:n hallituksen puheenjohtaja). (Elisa Oyj 2013a, 71)

Vuonna 2013 Elisan hallitus koostui seitsemästä jäsenestä, jotka olivat puheenjohtaja Raimo Lind, varapuheenjohtaja Ari Lehtoranta, Leena Niemistö, Eira Palin-Lehtinen, Mika Salminen, Mika Vehviläinen ja Jaakko Uotila. Kaikkien yhtiön hallituksen jäsenten kerrotaan olevan riippumattomia yhtiöstä ja sen merkittävistä osakkeenomistajista Arvopaperimarkkinayhdistyksen antaman Corporate Governance Statement -suosituksen mukaisesti. (Elisa Oyj 2013a, 63, 71, 75) Elisan hallituksen jäsenistä lähes kolmasosa on naispuolisia.

Elisan kahdeksanhenkiseen johtoryhmään kuului toimitusjohtaja Veli-Matti Mattila, henkilöasiakasyksikön johtaja Asko Käsälä, yritysasiakasjohtaja Pasi Mäenpää, tuotantojohtaja Timo Katajisto, talous- ja rahoitusjohtaja Jari Kinnunen, henkilöstöjohtaja Merja Ranta-aho, viestintäjohtaja Katiye Vuorela, ja hallintojohtaja Sami Ylikortes. (Elisa Oyj 2013a, 79)

Vuonna 2013 Elisalla oli lisäksi kaksi muuta valiokuntaa – kompensatio- ja nimitysvaliokunta sekä tarkastusvaliokunta. Kompensatio- ja nimitysvaliokunta on vastuussa johtoon kuuluvien henkilöiden nimittämisestä ja erottamisesta, johdon seuraajasuunnittelusta ja kehittämisestä, johdon pitkän tähtäimen kannustinjärjestelmistä ja muista johdon palkitsemiseen liittyvistä asioista. Lisäksi kompensatio- ja nimitysvaliokunta käsittelee Elisan henkilöstön kannustinjärjestelmät. Valiokunnan puheenjohtajana toimi Raimo Lind sekä jäsenenä Ari Lehtoranta ja Mika Vehviläinen. (Elisa Oyj 2013a, 74)

Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on valvoa yhtiön taloushallinnon, kirjanpidon, rahoituksen, sisäisen tarkastuksen, tilintarkastuksen ja riskienhallinnan asianmukaisuutta. Tarkastusvaliokunnan tehtävinä on myös sisäisen tarkastusten ja tilintarkastajien selvitysten käsitteleminen sekä ehdotuksen esittäminen yhtiökokoukselle tilintarkastajan valinnasta. Näiden lisäksi tarkastusvaliokunta käsittelee ja valmistelee seuraavia asioita:

- merkittävät muutokset kirjausperiaatteissa
- merkittävät muutokset taseeseen arvostetuissa erissä
- tilintarkastajan riippumattomuuden seuraaminen
- sisäisen tarkastuksen raportoimat asiat
- tilinpäätöksen ja osavuositarkastukset sekä hallintoselvityksen
- riskiselvitykset ja riskienhallinnan järjestäminen
- taloushallinnon ja rahoituksen järjestäminen

Tarkastusvaliokunnan kokoonpano oli kolme hengen suuruinen. Valiokunnan puheenjohtajana oli Eira Palin-Lehtinen sekä jäseninä Leena Niemistö ja Jaakko Uotila. (Elisa Oyj 2013a, 74)

Elisa (2013a, 158) oli raportoinut hallituksensa ja johtoryhmänsä jäsenten palkoista vuoden 2013 vuosikertomuksessaan. Sinä vuonna hallituksen jäsenten palkat olivat yhteensä 520 000 euroa ja toimitusjohtajan palkat 688 634 euroa. Johtoryhmän jäsenille maksettu kokonaisansio oli puolestaan yhteensä 1 785 836 euroa, johon sisältyi kuukausipalkan lisäksi verotettavat edut ja tulospalkkio. Palkkioita ei ollut maksettu yritysjohdolle osakepalkitsemisjärjestelmän puitteissa vuonna 2013. (Elisa Oyj 2013a, 84, 118) Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan omistamien osakkeiden ja äänien kokonaismäärä per 31.12.2013 oli 109 192 kappaletta, ja niiden osuus kaikista yhtiön osakkeista ja äänistä oli 0,07 prosenttia. (Elisa Oyj 2013a, 169)

Elisa ei ole eritellyt yhtiön osakkeenomistuksia hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan mukaan niin GRI-raportissaan kuin vuosikertomuksessaankaan. Tämän johdosta voidaan olettaa, että Elisa ei täytä sitä Best Practice -tason indikaattoria, jonka mukaan kolmasosalla hallituksen jäsenistä ei saisi olla omistuksessa yhtiön osakkeita. Elisa täyttää tosin kaikki muut Good Practice -tason indikaattorit, sillä yrityksen palveluksessa on sekä toimitusjohtaja että hallituksen puheenjohtaja. Lisäksi Elisa on raportoinut avoimesti yritysjohtajan palkoista ja palkkioista, perustanut johtoryhmän jäsenistä koostuvan tarkastusvaliokunnan, ja sillä on palveluksessa kaksi naispuolista hallituksen jäsentä. Best Practice -tason indikaattoreiden noudattamisesta voidaan myöntää pisteitä vain, jos kaikki Good Practice -tason indikaattorivaatimukset täyttyvät. Näin ollen Elisalle voidaan myöntää TeliaSoneran tavoin vain kolme pistettä.

6 Yhteenveto ja johtopäätökset

Yritysvastuu nähdään kokonaisvaltaisena keinoa yritykselle kantaa vastuuta yritystoimintansa synnyttämistä taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan, ympäristöön ja sidosryhmiin. Yritysvastuunkanto mielletään usein myös lainsäädännön asettamien velvollisuuksien ylittämisenä. Yritysten odotetaan toimivan paitsi vastuullisesti myös viestivän yritysvastuun tavoitteistaan ja niiden toteutumisesta.

Yhä useammat yritykset käyttävät yritysvastuunkantonsa viestimisessä yritysvastuuraportteja, joista käytetyin ja kattavin on GRI-ohjeisto. Sidosryhmistä riippuen yritykseen voi kohdistua hyvinkin erilaisia vaatimuksia vastuuraportoinnin sisällöstä. Erityisesti vastuulliset sijoittajat huomioivat ESG-asiat tavoitellessaan parempaa riski- ja tuotto profiilia sijoitussalkuilleen pitkällä aikavälillä.

Tämän opinnäytetyön päätavoitteena on analysoida vastuullisen sijoittajan näkökulmasta TeliaSoneran ja Elisan GRI-raportteja ja selvittää FTSE4Good-indeksin kriteeristön indikaattoreiden avulla, kumpi yritys on vastuullisempi sijoituskohde. Päätavoitteen saavuttamista tukee kaksi muuta sivutavoitetta, jotka liittyvät vastuullisen sijoittajan teoreettisen viitekehyksen muodostamiseen ja FTSE4Good-indeksin kriteeristön indikaattoreiden kuvailemiseen.

GRI-raporttien sisältämiä tietoja analysoitiin täsmäyttämällä niitä FTSE4Good-indeksin kriteeriryhmien indikaattoreihin. Tässä opinnäytetyössä GRI-raportteja analysoitiin vain kolmen kriteeriryhmän indikaattoreiden perusteella. Nämä kriteeriryhmät ovat ympäristöjohtaminen, ihmis- ja työoikeus sekä hallinnointitapa. Kriteeriryhmien indikaattorit jaetaan vielä erikseen viiteen tasoon. Jokaisella kriteeritasolla lueteltujen indikaattoreiden noudattamisesta myönnetään yksi piste, mutta FTSE4Good-indeksiin pääseminen edellyttää kolmen pisteen saamista jokaista kriteeriryhmää kohden. Yritykset on pisteytetty taulukkoon indikaattoreiden noudattamisen mukaan.

TeliaSonera ja Elisa olivat GRI-raporttiansa perusteella panostaneet erityisen paljon ympäristövastuuasiodensa hoitamiseen. TeliaSoneran ympäristövastuunkanto lähtee liikkeelle YK:n Global Compact -aloitteeseen ja OECD:n monikansallisia yrityksiä koskeviin toimintaohjeisiin sitoutumisesta. TeliaSoneran noudattamat kansainväliset yritysvastuun periaatteet, politiikat, suositukset ja ohjeistukset heijastuvat yrityksen eettisiin toimintaperiaatteisiin, joiden mukaan yritys pyrkii pienentämään hiilijalanjälkeään ja torjumaan ilmastonmuutosta. Elisan ympäristövastuu taas ei perustu siihen, että yritys

sitoutuisi useisiin kansainvälisiin aloitteisiin ja periaatteisiin, vaan sitä ohjaa taloudellisten intressien lisäksi yrityksen arvot. Elisa on kuitenkin sitoutunut raportoimaan CDP-organisaatiolle hiilijalanjäljestään sekä toimenpiteistä niiden hillitsemiseksi. Lisäksi molemmat yritykset ovat asettaneet ympäristövaikutusten minimoimisen tavoitearvoja viiden vuoden päähän. Näiden tavoitteiden toteutumista valvoo TeliaSoneralla Sustainability-yksikkö ja Elisalla yritys vastuun johtoryhmä.

Telekommunikaatioalan yrityksinä sekä TeliaSoneralla että Elisalla on lähes samankaltaiset ympäristövaikutukset, jotka muodostuvat pääosin tietoverkkojen ja palveluiden ympärivuorokautiseen ylläpitoon kuluva energiasta. Molemmat yritykset ovat pyrkineet kasvattamaan energiatehokkuuttaan siten, että ne ovat lisänneet energiankäytön kulutusta mittaavia laitteistojen käyttöä sekä ottaneet käyttöön energiatehokkaampia laitteistoja ja jäähdytysratkaisuja. Molemmat yritykset olivat täyttäneet ympäristöjohtamisen kriteerin kohdalla lähes kaikki Best Practice -tason indikaattorit, minkä seurauksena niille voidaan myöntää viisi pistettä.

Molemmat yritykset ovat sanoutuneet irti kaikesta työntekijöihinsä kohdistuvasta syrjinnästä ja sitoutuneet tukemaan kaikenlaisten ihmisten palkkaamista. TeliaSonera on asettanut Ethics and Compliance Office -yksikön valvomaan konsernin ihmis- ja työoikeusasioiden noudattamista, kun taas Elisalla kyseisiä asioita valvoo sisäisen tarkastuksen yksikkö. Ihmis- ja työoikeuteen liittyvien periaatteiden laatimisesta ja valvontayksiköiden asettamisesta huolimatta kumpikaan yritys ei ollut saanut suuria pistemääriä. Tämä johtuu siitä, että yhdenvertaisiin työjärjestelyihin ja työntekijäsuhteisiin liittyvissä kriteereissä edellytettiin työvoimalainsäädännön tai ammattiyhdistysten vaatimukset ylittävien järjestelyiden raportointia. Kumpikaan ei ollut raportoinut niistä, mutta Elisa oli raportoinut kokonaisuudessaan vähemmän kuin TeliaSonera. Tämän takia Elisalla oli myönnetty vain kaksi pistettä ja TeliaSoneralle kolme.

Hallinnointitapakriteerien keskivertopistemäärät selittyvät sillä, että Best Practice -tason indikaattoreiden noudattamisesta voi saada pisteitä vain, jos yritys noudattaa kaikkia Good Practice -tason indikaattoreita. Kumpikaan yritys ei ollut pystynyt noudattamaan niitä. Tämä johtuu siitä, että suurimmalla osalla niin TeliaSoneran kuin Elisan johtoryhmän jäsenistä oli yrityksensä osakkeita. Molemmat olivat onnistuneet kuitenkin noudattamaan hyvin muita indikaattoreita siten, että ne olivat raportoineet avoimesti hallitustensa ja johtoryhmiensä palkoista, palkkioista ja muista etuuksista. Lisäksi molemmilla yrityksillä oli vahva naisedustus hallituksessa ja johtoryhmässä sekä talousasioista vastaava valiokunta. Hallinnointitapojen osalta molemmat yritykset olivat raportoineet lähes yhtä kattavasti.

Yhteispistemäärältään TeliaSonera voidaan nähdä vastuullisempana yrityksenä kuin Elisa. Lopputulos ei ollut täysin yllättävä, sillä Elisa oli menettänyt paikkansa FTSE4Good-indeksistä vuonna 2001 eikä se ole siitä lähtien pyrkinyt pääsemään indeksiin. TeliaSonera on sen sijaan yrittänyt päästä indeksiin useamman kerran. TeliaSonera on kuitenkin kokoluokaltaan huomattavasti suurempi kuin Elisa ja sillä on enemmän toimintaa Pohjoismaiden ulkopuolella kuin Elisalla. TeliaSoneran resurssien suuruus näkyikin yrityksen GRI-raportin tietojen monipuolisuudesta sekä erilaisiin kansainvälisiin aloitteisiin ja periaatteisiin sitoutumisesta. Kokoluokkaansa nähden Elisa ei ollut kuitenkaan pistemääränsä osalta jäänyt kauas TeliaSonerasta.

GRI-ohjeisto kehitetty toimimaan yli organisaatioiden toimialojen ja yritysten maantieteellisten rajojen, joten sillä on viitekehyksenä paljon joustovaraa. GRI-raporttien vertaileminen oli tämän joustovaran vuoksi hieman haastavaa. Vaikka TeliaSonera ja Elisa toimivat samalla toimialalla ja molempia yrityksiä koskevat lähes samat GRI-ohjeiston tunnusluvut, ovat raporttien sivuasetelmat ja tunnuslukujen selvitykset hieman erilaisia. Siinä missä TeliaSonera oli raportoinut määrällisestä datasta tarkemmin vastuuraporttinsa GRI-hakemistossa, oli Elisa raportoinut määrällisestä datasta vastuuraporttinsa leipätekstissä, ja GRI-hakemistossa oli vain tiivistetty katsaus sisällyksestä ja lähdesivusta.

Jos GRI-ohjeiston laatimiselle muodostuisi vakiintuneet, tilinpäätöstä vastaavaa tasoa olevat laadintaperiaatteet ja sen laatiminen säädettäisiin laissa pakolliseksi, parantaisivat nämä toimet vastuuraportoinnin tiedon laatua ja riittävyyttä. Laadulla tarkoitetaan tässä yhteydessä tietojen oikeellisuutta, josta ei voida välttämättä aina olla varmoja vastuuraportoinnin vapaaehtoisuuden takia ja sen, että yritys voi päättää vapaasti raportoitavasta tiedosta. Molemmat Elisa ja TeliaSonera olivat kuitenkin tarkastuttaneet raporttinsa riippumattomilla tilintarkastusyhteisöillä, jotka olivat varmentaneet raportoitujen tietojen olevan olennaisilta osin GRI-ohjeiston mukaisesti esitetty.

Pieneksi vaivaksi muodostui välillä myös se, ettei vastuuraporteissa oltu raportoitu kaikkia, FTSE4Good-indeksin indikaattoreissa vaadittuja tietoja. Jotkut yrityksiä koskevat tiedot löytyivät vain niiden vuosikertomuksesta. Tosin Elisa ja TeliaSonera olivat yhdistäneet vastuuraporttinsa vuosikertomuksiinsa tilikaudella 2013, joten vuosikertomuksista saatavaa tietoa ei ollut sinänsä vaikea löytää.

Tutkimustöiden luotettavuutta arvioidaan perinteisesti reliabiliteetilla ja validiteetilla, joita käytetään yleensä määrällisessä tutkimuksen arvioinnissa. Käsitteet näiden käsitteiden

sopivuudesta laadullisissa tutkimuksissa vaihtelevat jonkin verran. Jotkut näkevät, ettei reliabiliteettia ja validiteettia tule soveltaa laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa, kun taas toiset ovat luoneet uusia termejä arvioinnin apuvälineiksi. Kuitenkin pääkysymyksenä ei ole niinkään termien käyttö, vaan selityksen sopiminen kuvaukseen eli voiko selitykseen luottaa. Tutkimuksen validiutta voidaan tarkentaa käyttämällä useita erilaisia tutkimusmenetelmiä yhtäaikaaisesti. Tutkimusmenetelmien yhteiskäytöstä käytetään termiä triangulaatio. (Hirsjärvi et al. 2007, 227; Eskola & Suoranta 2000, 211)

Tässä tutkimuksessa esitettävien tietojen ja niiden perusteella muodostettujen johtopäätösten luotettavuutta voisi tukea esimerkiksi aineistotriangulaatio, jossa saman tutkimusongelman tai -asetelman ratkaisemiseksi kerätään useita erilaisia aineistoja. Vastuullinen sijoittaja muodostaa sijoituspäätöksensä yritysvastuuasioiden lisäksi yrityksen taloudellisten tunnuslukujen tarkastelulla. Siksi tämän tutkimuksen kaltaista dokumenttianalyysiä voisi kehittää ja laajentaa käyttämällä tutkimusaineistona myös yritysten vuosikertomuksia ja tilinpäätöstä.

	TeliaSonera AB	Elisa Oyj
Ympäristöjohtaminen	5	5
Ihmis- ja työoikeuskriteerit	3	2
Hallinnointitapa	3	3
Pisteet yhteensä	11	10

Taulukko 5. Pisteytystaulukko

Lähteet

Alasuutari, P. 2001. Johdatus yhteiskuntatutkimukseen. Gaudeamus. Helsinki.

Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta; Taito-, taide- ja muotoilualojen tutkimuksen työvälineet. Akatiimi Oy. Helsinki.

Anttila, P. 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Akatiimi Oy. Hamina.

Brundtlandin komissio / World Commission on Environment and Development (WECD) 1987. Our Common Future. Oxford University Press. Oxford.

Bryant, D. 2014. India releases CSR policy rules for Companies Act, 2013. Lexology. Globe Business Publishing Ltd. Luettavissa:
<http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=c8fed18d-68e8-49ba-b3ee-acd1775a10d4>.
Luettu: 15.10.2014

Business Case Studies 2014. The Contribution of the FTSE4Good Index to Socially Responsible Investment. Luettavissa: <http://businesscasestudies.co.uk/ftse-group/the-contribution-of-the-ftse4good-index-to-socially-responsible-investment/introduction.html>.
Luettu: 29.12.2014

Business Wire 2009. TeliaSonera Listed in FTSE4Good Index Series. Luettavissa:
<http://www.businesswire.com/news/home/20090910005505/en/TeliaSonera-Listed-FTSE4Good-Index-Series>. Luettu: 8.1.2015

Carroll, A. & Buchholtz, A. 2006. Business & Society: Ethics and Stakeholder Management. 6th Edition. Thomson South-Western. Mason, Ohio.

Dahlstrom, R. 2011. Green Marketing Management. South-Western Cengage Learning. Mason, Ohio.

Elisa Oyj 2013.

a) Elisa vuosikertomus 2013. Luettavissa: <http://vuosikertomus.elisa.fi/vuosikertomus-2013-2.html>. Luettu: 8.1.2015

b) Elisa vastuuraportti 2013. Luettavissa: <http://vuosikertomus.elisa.fi/vastuuraportti-2013.html>. Luettu: 10.1.2015

Elisa Oyj 2014. Eettisen ostamisen periaatteet Elisa Oyj:ssä. Luettavissa:
http://corporate.elisa.fi/attachment/content/Elisa-Eettisen-ostamisen-periaatteet_2014_FINAL_fi_logo.pdf. Luettu: 16.1.2015

Elisa Oyj 2015.

a) Elisa Oyj:n arvot. Luettavissa: <http://corporate.elisa.fi/elisa-oyj/elisa-oyj/arvot/>. Luettu: 16.1.2015

b) Elisa Oyj:n strategia. Luettavissa: <http://corporate.elisa.fi/elisa-oyj/elisa-oyj/strategia/>. Luettu: 16.1.2015

Euroopan komissio 2014. Non-financial Reporting. Luettavissa:
http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/non-financial_reporting/index_en.htm.
Luettu: 7.8.2014

Eurosif 2012. European SRI Study 2012. Luettavissa:
<http://www.eurosif.org/publication/european-sri-study-2012>. Luettu: 12.8.2014

Ernst & Young 2014. Survey of the Economic Benefits and Long-term Effects of Corporate Social Responsibility on Business. Luettavissa:
http://www.ey.com/LT/en/Home/PR_Survey-of-the-economic-benefits-and-long-term-effects-of-corporate-social-responsibility-on-business. Luettu: 7.8.2014

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4. painos. Vastapaino. Tampere.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Vastapaino. Tampere.

Fama, E.F. & French, K.R. 2004. The Capital Asset Pricing Model: Theory and Evidence. Journal of Economic Perspectives. Volume 18, Number 3. American Economic Association AEA.

Farlex, Inc. 2015. The Free Dictionary. Public Contract. Luettavissa: <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/Public+Contract>. Luettu: 8.1.2015

Finnwatch ry 2013. Halvalla on hintansa: Kaupan omien merkkien tuotteiden vastuullisuus. Luettavissa:
http://finnwatch.org/images/finnwatch_private_label_web_2_rev.pdf. Luettu: 15.10.2014

FINSIF Finland's Sustainable Investment Forum 2014. YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet. Luettavissa: <http://www.finsif.fi/14>. Luettu: 15.12.2014

FTSE & EIRIS 2011. The FTSE4Good ESG Ratings: Thematic Criteria and Scoring Framework. Luettavissa:
http://www.ftse.com/products/downloads/FTSE4Good_ESG_Ratings.pdf. Luettu: 28.12.2014

FTSE 2014.

a) FTSE4Good Index Series Factsheet. Luettavissa:
<http://www.ftse.com/Analytics/FactSheets/Home/DownloadSingleIssue?issueName=4GL1>
. Luettu: 29.12.2014

b) FTSE4Good Index Series. Luettavissa:
<http://www.ftse.com/products/indices/FTSE4Good>. Luettu: 29.12.2014

Ghuri, P. & Gronhaug, K. 2005. Research Methods in Business Studies: A Practical Guide. 3rd Edition. Pearson Education Limited. Essex.

GIIN Global Impact Investing Network 2014. About Us. Luettavissa:
<http://www.thegiin.org/cgi-bin/iowa/aboutus/index.html>. Luettu: 17.12.2014

Greenpeace Norden 2010. Tutkimuksia biopolttoaineista. Luettavissa:
<http://www.greenpeace.org/finland/fi/kampanjat/palmuoljy/Tutkimukset>. Luettu: 15.10.2014

GRI Global Reporting Initiative 2011. Sustainability Reporting Guidelines GRI3.1. Luettavissa: <https://www.globalreporting.org/resource/library/g3.1-guidelines-incl-technical-protocol.pdf>. Luettu: 16.9.2014

GRI Global Reporting Initiative 2014.

a) Sustainability Disclosure Database. Luettavissa: <http://database.globalreporting.org>. Luettu: 29.8.2014

b) What is GRI? Luettavissa: <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/what-is-GRI/Pages/default.aspx>. Luettu: 17.12.2014

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. uudistettu painos. Tammi. Helsinki.

- Hohnen, P. 2012. The Future of Sustainability Reporting. Chatham House. Luettavissa: <http://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/181687>. Luettu: 16.9.2014
- Hyrskke, A., Lönnroth, M., Savilaakso, A. & Sievänen, R. 2012. Vastuullinen sijoittaminen. Finva. Helsinki.
- Incisive Business Media Limited 2001. FTSE4Good - First Review Results. Luettavissa: <http://www.professionalpensions.com/global-pensions/news/1454656/ftse4good-review-results>. Luettu: 8.1.2015
- Investopedia 2014. Sinful Investing: Is It For You? Luettavissa: <http://www.investopedia.com/articles/01/040401.asp>. Luettu: 15.12.2014
- Juholin, E. 2004. Cosmopolis: Yhteiskuntavastuusta yrityskansalaisuuteen. Inforviestintä Oy. Helsinki.
- Jussila, M. 2010. Yhteiskuntavastuu. Nyt. Infor. Helsinki.
- Juutinen, S. & Steiner, M. 2010. Strateginen yritys vastuu. WSOYpro. Keuruu.
- Kallunki, J-P., Martikainen, M. & Niemelä, J. 2008. Ammattimainen sijoittaminen. 6. painos. Talentum Media Oy. Helsinki.
- Kepa ry 2012. Kaapattu maa: Globaalin maanostoryntäyksen voittajat ja häviäjät. Luettavissa: <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/kaapattu-maa.pdf>. Luettu: 15.10.2014
- Knüpfer, S. & Puttonen, V. 2004. Moderni rahoitus. 3. uudistettu painos. WSOY. Helsinki.
- KPMG International 2013. The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2013. Luettavissa: <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/corporate-responsibility/Documents/corporate-responsibility-reporting-survey-2013.pdf>. Luettu: 12.8.2014
- Krosinsky, C. 2012. Evolutions in Sustainable Investment: Strategies, funds and thought leadership. John Wiley & Sons, Inc. Hoboken, N.J.

Kujala, J. & Kuvaja, S. 2002. Välittävä johtaminen: Sidosryhmät eettisen liiketoiminnan kirittäjinä. Talentum. Helsinki.

Könnölä, T. & Rinne, P. 2001. Elinehtona eettisyys: Vastuullinen liiketoiminta kilpailuetuna. Kauppakaari. Helsinki.

Laatikainen, T. 2004. Etiikka ja tilinpäätös lähentyvät. Tekniikka & Talous. Luettavissa: <http://www.tekniikkatalous.fi/tyo/etiikka+ja+tilinpaatos+lahentyvat/a44939>. Luettu: 16.9.2014

Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. 2007. Tapaustutkimuksen taito. 2. painos. Gaudeamus. Helsinki.

Levy, H. 2002. Fundamentals of Investments. Prentice Hall. Harlow.

Makwana, E. 2011. An integrated report is a new requirement for listed companies. SAICA. Luettavissa: <https://www.saica.co.za/tabid/695/itemid/2344/language/en-ZA/An-integrated-report-is-a-new-requirement-for-list.aspx>. Luettu: 15.10.2014

McKenzie, C. & Sullivan, R. 2006. Responsible Investment. Greenleaf Publishing. Sheffield.

Markowitz, H. 1952. Portfolio Selection: Journal of Finance, vol. 7 no. 1. March 77-91.

Markowitz, H. 1959. Portfolio Selection: Efficient Diversification of Investments. John Wiley & Sons, Inc. New York. Luettavissa: <http://cowles.econ.yale.edu/P/cm/m16/index.htm>. Luettu: 8.12.2014

Nasdaq OMX 2011. Opi osakkeet. 6. painos. Nasdaq OMX Helsinki. Helsinki.

Nikkinen, J., Rothovius, T. & Sahlström, P. 2002. Arvopaperisijoittaminen. WSOY. Helsinki.

Niskala, M. & Mätäsaho, R. 1996. Ympäristölaskentatoimi. WSOY. Porvoo.

Niskala, M., Pajunen, T. & Tarna-Mani, K. 2009. Yhteiskuntavastuun raportointi: Raportointi- ja laskentaperiaatteet. KHT-Media. Helsinki

Niskala, M., Pajunen, T. & Tarna-Mani, K. 2013. Yritysvastuu: Raportointi- ja laskentaperiaatteet. KHT-Media. Helsinki.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2013. Yritysrahoitus. 7. uudistettu painos. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. WSOYpro. Helsinki.

PwC 2014. PwC:n yritysvaluubarometri 2014. Luettavissa:
<http://www.pwc.fi/fi/julkaisut/yritysvastuubarometri/index.jhtml>. Luettu: 29.9.2014

Rohweder, L. 2004. Yritysvastuu: Kestävää kehitystä organisaatiossa. WSOY. Helsinki.

Ryan, B., Scapens, R.W. & Theobald, M. 2002. Research Method and Methodology in Finance and Accounting. 2nd Edition. Thomson. London.

Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. 2012. Research Methods for Business Students. 6th Edition. Pearson Education Limited. Essex.

Solidium Oy 2014. Solidiumin salkussa olevat osakeomistukset. Luettavissa:
<http://www.solidium.fi/fi/sijoitukset/salkku>. Luettu: 8.1.2015.

Sparkes, R. 2002. Socially Responsible Investment: A Global Revolution. John Wiley & Sons, Inc. New York.

Talvio, C. & Välimaa, M. 2004. Yhteiskuntavastuu ja johtaminen. Edita Publishing Oy. Helsinki.

TeliaSonera Finland Oy 2012. TeliaSoneran eettiset toimintaperiaatteet. Luettavissa:
http://www.teliasonera.com/Documents/CodeofEthics2012/Finnish_CodeofEthics.pdf.
Luettu: 12.1.2015

TeliaSonera Finland Oy 2013.

a) TeliaSoneran vuosikertomus 2013. Luettavissa:

http://annualreports.teliasonera.com/global/2013/annual%20report/downloads_finala%20pdf/teliasonera_ar2013_fin.pdf. Luettu: 8.1.2015

b) TeliaSonera Sustainability Report 2013. Luettavissa:

http://annualreports.teliasonera.com/global/2013/sustainability%20report/downloads_final_a%20pdf/teliasonera_sr2013.pdf. Luettu: 10.1.2015

TEM Työ- ja elinkeinoministeriö 2014. Suurten pörssiyritysten

yhteiskuntavastuuraportointi EU-sääntelyn piiriin. Yritystiedote. Luettavissa:

https://www.tem.fi/yritykset/tiedotteet_yritykset?89508_m=116120. Luettu: 15.10.2014

TEM Työ- ja elinkeinoministeriö 2015.

a) Mitä julkiset hankinnat ovat? Luettavissa:

https://www.tem.fi/kuluttajat_ja_markkinat/julkiset_hankinnat. Luettu: 8.1.2015

b) OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille. Luettavissa:

https://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/tem_raportteja/tem_raportteja_vuosi_2012/oecd_n_toimintaohjeet_monikansallisille_yrityksille.109364.xhtml. Luettu: 14.1.2015

Tillmann, J. 2008. The Link Between Sustainability Performance and Financial Performance: An Event Study on the Impact of Sustainability Index Changes on the Market Value of a Company. Master's Thesis. TIAS School for Business and Society. Tilburg University. Tilburg

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

UNESCO 2001. Education and Poverty Eradication: Grameen Bank. Luettavissa:

<http://www.unesco.org/education/poverty/grameen.shtml>. Luettu: 17.12.2014

UNPRI 2014. Introducing Responsible Investment.

a) What is Responsible Investment? Luettavissa: <http://www.unpri.org/viewer/?file=wp-content/uploads/1.Whatisresponsibleinvestment.pdf>. Luettu: 7.8.2014

b) Responsible Investment and Investment Performance. Luettavissa:

<http://d2m27378y09r06.cloudfront.net/wp-content/uploads/5.Responsibleinvestmentandinvestmentperformance.pdf>. Luettu: 7.8.2014

USSIF 2013. The Impact of Sustainable and Responsible Investment. Luettavissa:

http://www.ussif.org/files/Publications/USSIF_ImpactofSRI_916F.pdf. Luettu: 12.8.2014

Werther Jr., W. & Chandler, D. 2011. Strategic Corporate Social Responsibility: Stakeholders in a Global Environment. 2nd Edition. Sage Publications Ltd. Los Angeles. California.

Yin, R.-K. 2009. Case Study Research: Design and Methods. 4th edition. SAGE Publications, Inc. Thousand Oaks, C.A.

Yritysvastuuverkosto FIBS ry 2013. Monimuotoisuussitoumus. Luettavissa: http://www.fibsry.fi/images/TIEDOSTOT/Monimuotoisuussitoumus_2013.pdf. Luettu: 25.1.2014

Yritysvastuuverkosto FIBS ry 2014. FIBS:n yritysvastuututkimus 2014. Luettavissa: http://fibsry.fi/images/TIEDOSTOT/FIBS_Yritysvastuututkimus2014_.pdf. Luettu: 7.8.2014

Liitteet

Liite 1. Ympäristöjohtamiskriteerit (Ympäristövastuu)

1.1. Ympäristöpolitiikka					
Ydinalueindikaattorit	TeliaSonera AB	Elisa Oyj	Suositteltavat indikaattorit	TeliaSonera AB	Elisa Oyj
1. Ympäristöpolitiikka kattaa kaikki tärkeimmät tekijät yrityksen ympäristövaikutusten osalta.	- YK:n Global Compact -aloitteen ympäristövastuun periaatteet - Eettisten toimintaperiaatteiden ympäristölauselma (Code of Ethics and Conduct)	Seitsemään sisäiseen periaatteeseen perustuva ympäristöpolitiikka.	1. Sitoutuminen kansainvälisesti hyväksytyjen toimialastandardien noudattamiseen, joiden mukaan odotetaan vähintään toimialan Best Practice -tason indikaattoreihin tähtäävää toimintaa tai lainsäädännön vaatimukset ylittävää toimintaa.	- YK:n Global Compact -aloite - OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, ympäristöä koskeva selitysosa - ISO 9001 ja 14001 -sertifikaatit kattavat yli 54 % työntekijöistä ja 15 %	Seitsemän sisäistä periaatetta, jotka perustuvat mm. YK:n Global Compact -aloitteen periaatteisiin.
2. Vastuu ympäristöpolitiikasta johtokunta- tai osastotasolla.	- Hallitustason yritysvalvonta- ja etiikkavaliokunta tarkastaa yritysvalvonnan toteutumista ja noudattamista. - Ethics and Compliance Office -yksikkö valvoo yritysvalvonnan noudattamista ja raportoi ristiriidoista johtoryhmälle. - Group Sustainability -yksikkö raportoi ympäristövastuuasioista Group Communications -yksikölle ja johtoryhmälle vuosittain.	- Kaikki yritysvalvonnan johtoryhmän jäsenet ovat osa operatiivista johtoa. - Yritysvalvonnan johtoryhmä kokoontuu keskustelemaan yritysvalvonnan kolmen viikon välein. - Yritysvalvonnan johtoryhmä valmistelee asioita Elisän johtoryhmälle.	2. Sitoutuminen siihen, että sidosryhmät osallistetaan osaksi ympäristöpolitiikan muodostamista.		
3. Sitoutuminen tavoitteiden noudattamiseen.	- YK:n Global Compact -aloite - OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, ympäristöä koskeva selitysosa - Eettisten toimintaperiaatteiden ympäristölauselma	CDP Carbon Disclosure Project.	3. Ympäristöpolitiikassa tunnustetaan tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutukset.	- YK:n Global Compact - Eettisten toimintaperiaatteiden ympäristölauselma	GRI-raportti.
4. Sitoutuminen ympäristöpolitiikan valvontaan ja tarkastamiseen.	- Hallitustason yritysvalvonta- ja etiikkavaliokunta tarkastaa yritysvalvonnan toteutumista ja noudattamista. - Ethics and Compliance Office -yksikkö valvoo yritysvalvonnan ja lainsäädännön vaatimusten noudattamista sekä raportoi ristiriidoista johtoryhmälle. - Group Sustainability -yksikkö raportoi ympäristövastuuasioista Group Communications -yksikölle ja johtoryhmälle vuosittain.	Kansainvälisiä standardeja (IIA) noudattava sisäisen tarkastuksen yksikkö, joka arvioi, tutkii ja valvoo yhtiön ohjeistusten noudattamista.	4. Strategisten muutosten toteuttaminen kohti kestävästä kehityksestä.	- YK:n Global Compact aloite - Eettisten toimintaperiaatteiden ympäristölauselma;	- CDP Carbon Disclosure Project - Seitsemän sisäistä periaatetta, jotka perustuvat mm. Global Compact -aloitteen periaatteisiin.
5. Sitoutuminen julkiseen raportointiin.	Sitoutuu julkaisemaan vuosittaisen GRI-raportin.	Sitoutuu julkaisemaan vuosittaisen GRI-raportin.			

1.2. Ympäristöjärjestelmä		
Indikaattorit	TeliaSonera AB	Elisa Oyj
1. Yrityksellä on oltava ympäristöpolitiikka.	Eettisten toimintaperiaatteiden ympäristölauselma; ISO14001-sertifikaatti	Seitsemään sisäiseen periaatteeseen perustuva ympäristöpolitiikka.
2. Olennaiset ympäristövaikutukset on tunnistettu.	GRI-raportti; ISO14001-sertifikaatti	GRI-raportti
3. Yrityksen ympäristövaikutusten osalta tärkeimmät tavoitteet ja tavoitearvot on dokumentoitu.	Tavoitteet määritellään GRI-raportissa - EN3-6, 8, 16, 18, 26	Tavoitteet määritellään GRI-raportissa - EN1,-7, 16-18, 22, 24, 26, 28, 29
4. Prosessikuvaukset, vastuualueet, käyttöohjeet sekä toimintasuunnitelmat ja -mallit on määritetty.		
5. Ympäristöjärjestelmän mukaisessa sisäisessä tarkastuksessa on huomioitu yrityksen noudattama ympäristöpolitiikka ja ympäristölainsäädäntö.	- Ethics and Compliance Office -yksikkö valvoo yritysvastuun noudattamista ja raportoi ristiriidoista johtoryhmälle. -Group Sustainability -yksikkö raportoi ympäristövastuuasioista Group Communications -yksikölle ja johtoryhmälle vuosittain.	- Kansainvälisiä standardeja (IIA) noudattava sisäinen tarkastuksen yksikkö on muodostettu arvioimaan ja tutkimaan Elisan toimintoja sekä valvomaan yhtiön ohjeistusten noudattamista. - Yritysvastuun johtoryhmä kokoontuu keskustelemaan yritysvastuusta kolmen viikon välein. - Yritysvastuun johtoryhmä valmistelee asioita Elisan johtoryhmälle.
6. Sisäinen raportointi ja johdon tilannekatsaus on järjestetty.	- Group Sustainability -yksikkö raportoi ympäristövastuuasioista Group Communications -yksikölle ja johtoryhmälle vuosittain.	- Yritysvastuun johtoryhmä - Sisäinen tarkastus

Huomio: Jos yritykselle on myönnetty ISO14001-sertifikaatti tai jos se on liittynyt EMAS-järjestelmään ja sen seurauksena julkaissut EMAS-selonteon, luetaan kyseiset toimenpiteet kuuden indikaattorin kattamisena.

1.3. Ympäristöraportointi					
Ydinalueindikaattorit	TeliaSonera AB	Elisa Oyj	Suosittelvat indikaattorit	TeliaSonera AB	Elisa Oyj
1. Yrityksellä on oltava ympäristöpolitiikka.	Eettisten toimintaperiaatteiden ympäristölauseke.	Seitsemään sisäiseen periaatteeseen perustuva ympäristöpolitiikka.	1. Ympäristöjärjestelmä tulee määritellä.	- Eettisten toimintaperiaatteiden ympäristölauseke - ISO 9000 Laadunhallinta, ISO 140001 Ympäristöjohtaminen, ISO 26000 Yhteiskuntavastuu.	
2. Yrityksen on kuvailtava yritystoiminnan aiheuttamat pääympäristövaikutukset.	GRI-raporttiin dokumentoitu pääympäristövaikutukset: Products and Services EN26	GRI-raporttiin dokumentoitu pääympäristövaikutukset: EN26	2. Määritelmät ja kuvaukset ympäristöpolitiikan noudattamatta jättämisen seurauksista, syyteeseenpanosta, mahdollisista sakoista ja toimintamalleista vahinkotilanteissa.	- Ethics and Compliance Office -yksikkö valvoo yritysvastuun noudattamista ja raportoi ristiriidoista johtoryhmälle. - GRI-raportti: Compliance EN28	Kansainvälisiä standardeja (IIA) noudattava sisäinen tarkastuksen yksikkö on muodostettu arvioimaan ja tutkimaan Elisan toimintoja sekä valvomaan yhtiön ohjeistusten noudattamista.
3. Ympäristötavoitteita on mitattava kvantitatiivisen datan muodossa.	- Tavoitearvojen noudattamisesta raportoidaan Group Management Team -ryhmälle. - Data julkisesti saatavilla vuosittain julkistetussa GRI-raportissa - EN3-5, 8, 16, 17, 22	- Yritysvastuun johtoryhmä vastaa tavoitearvojen muodostamisesta - Yritysvastuun johtoryhmä valmistelee asioita Elisan johtoryhmälle. - Data julkisesti saatavilla vuosittain julkistetussa GRI-raportissa	3. Taloudellisten ulottuvuuksien määrittelyt.		
4. Ympäristötavoitteiden toteutumista on pystyttävä mittaamaan.	- Tavoitearvojen noudattamisesta raportoidaan Group Management Team -ryhmälle. - Data julkisesti saatavilla vuosittain julkistetussa GRI-raportissa.	- Yritysvastuun johtoryhmä valmistelee asioita Elisan johtoryhmälle. - Data julkisesti saatavilla vuosittain julkistetussa GRI-raportissa	4. Ympäristöraportoinnin riippumattomat vahvistukset.	Auditor's Limited Assurance Report, PricewaterhouseCoopers AB	Riippumaton varmennusraportti, KPMG OY AB
			5. Sidosryhmädialogin kuvaukset.	Kuvailtu vuosittaisessa GRI-raportissa.	Kuvailtu vuosittaisessa GRI-raportissa.
			6. Ympäristövastuusioiden käsittely.	GRI-raportti	GRI-raportti

Liite 2. Ihmis- ja työoikeuskriteerit (Sosiaalinen vastuu)

2.1. Yhdenvertainen työoikeuspolitiikka					
Good Practice	TeliaSonera AB	Elisa Oyj	Best Practice	TeliaSonera AB	Elisa Oyj
Yhdenvertaisen työoikeuspolitiikan käyttöönotto ja/tai sitoumuksen sisällytys sen noudattamisesta joko vuosikertomukseen tai verkkosivuille.	Eettisten toimintaperiaatteiden työntekijöitä koskeva lauseke.	- Sisäiset toimintaperiaatteet - FIBS ry:n monimuotoisuussitumus	1. Yhdenvertaisen työoikeuspolitiikan tulee erityisesti vastustaa henkilökunnan sukupuoleen, etnisyyteen ja vammaisuuteen kohdistuvaa syrjintää. 2. Yrityksen on palkattava työntekijöitä heidän ikään, uskontoon tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta.	Eettisten toimintaperiaatteiden työntekijöitä koskeva lauseke.	- Sisäiset toimintaperiaatteet - FIBS ry:n monimuotoisuussitumus
			3. Yhdenvertaisen työoikeuspolitiikan noudattamista on valvottava ja se on otettava käyttöön maailmanlaajuisesti.	Ethics and Compliance Office - yksikkö valvoo konsernin ihmis- ja työoikeusasioiden noudattamista.	Sisäisen tarkastuksen yksikkö arvioi Elisan toimintaja ja valvoo yhtiön ohjeistusten noudattamista.
			4. Yritysten on joko tehtävä yhteistyötä tai tuettava ammattijärjestöjä, joiden tavoitteena on parantaa yritysmaailman työolosuhteita ja työntekijöiden yhdenvertaisuutta.	- Eettisten toimintaperiaatteiden työntekijöitä koskeva lauseke - Yritykset noudattavat ammattiyhdistysten määrittelemiä työehtosopimuksia.	

2.2. Yhdenvertaiset työjärjestelyt					
Good Practice - indikaattorit	TeliaSonera AB	Elisa Oyj	Best Practice - indikaattorit	TeliaSonera AB	Elisa Oyj
Noudatettava vähintään yhtä tai useampaa seuraavista indikaattoreista: 1. Yhdenvertaisen työoikeuspolitiikan käyttöönoton valvominen ja työvoima-asetelman selvittäminen.	- Ethics and Compliance Office - yksikkö valvoo konsernin ihmis- ja työoikeusasioiden noudattamista. - Työvoima-asetelmista on tarkemmat selvitykset tilikauden 2013 vuosikertomuksessa	- Sisäisen tarkastuksen yksikkö arvioi Elisan toimintaja ja valvoo yhtiön ohjeistusten noudattamista. - Työvoima-asetelmista tarkemmat selvitykset tilikauden 2013 vuosikertomuksessa	1. Yrityksen on määrättävä vastuuhenkilö laatimaan yhdenvertaisia työjärjestelyitä ja valvomaan niiden noudattamista sekä mittaamaan niiden onnistuneisuutta.	Hallitus muodostaa ja vahvistaa eettiset toimintaperiaatteet, Ethics and Compliance Office - yksikkö valvoo niiden noudattamista.	Hallitus muodostaa ja vahvistaa sisäiset toimintaperiaatteet, sisäisen tarkastuksen yksikkö valvoo niiden noudattamista.
2. Joustavat työjärjestelyt ja perhe-etuudet (noudatettava vähintään 3 seuraavista): - joustavat työajat, - lastenhoidon tukeminen, - vuorottelu- ja vanhempainvapaat - tukirahojen maksu vanhempainvapaalta, mikä ylittää työvoimalainsäädännön tai ammattiyhdistysten vaatimukset.			2. Joko yli 20 % johtajista on oltava naisia tai niin, että naisjohtajien osuus naishenkilöstön edustuksesta on oltava ainakin neljä viidesosaa.	Naisten osuus konsernin henkilöstöstä on 43,3 %, ylimmän johdon jäsenistä 20 % ja emoyhtiön hallituksen jäsenistä 35,4 %.	Naisten osuus henkilöstöstä on 45,5 %, johtoryhmän jäsenistä 25 % ja hallituksen jäsenistä 28,5 %.
3. Yli 10 % johtajista on oltava naisia tai osuus naisjohtajista ja/tai etnisestä vähemmistöstä on oltava enemmän kuin kaksi viidesosaa heidän yhteenlasketusta	Naisten osuus konsernin henkilöstöstä on 43,3 %, ylimmän johdon jäsenistä 20 % ja emoyhtiön hallituksen jäsenistä 35,4 %.	Naisten osuus henkilöstöstä 45,5 %, johtoryhmän jäsenistä 25 % ja hallituksen jäsenistä 28,5 %.	3. Etnisten vähemmistöjen edustajista koostuvan johtajiston osuus etnisten vähemmistön edustuksesta on oltava ainakin neljä		

edustuksesta koko henkilöstöstä.			viidesosaa.		
			4. Joustavat työjärjestelyt ja perhe-etuudet (noudatettava vähintään 3 seuraavista): - joustavat työajat - lastenhoidon tukeminen - vuorottelu- ja vanhempainvapaat - tukirahojen maksu vanhempainvapaalta, mikä ylittää työvoimalainsäädännön tai ammattiliittojen vaatimukset.		

2.3. Työntekijäsuhteet					
Good Practice - indikaattorit	TeliaSonera AB	Elisa Oyj	Best Practice - indikaattorit	TeliaSonera AB	Elisa Oyj
Yrityksen on tuotettava todistusaineistoa hyvien työntekijäsuhteiden ylläpidosta, esim. ammattiyhdistysten määrittelemien työehtosopimusten tai muiden järjestelyiden noudattamisesta. Näiden järjestelyiden tulee koskea vähintään neljäsosaa koko henkilöstöstä.	TeliaSoneran oletetaan noudattavan kansallisia työvoimalainsäädäntöjä ja ammattiyhdistysten määrittelemien työehtosopimusten minimiehtoja.		Yrityksen on tuotettava todistusaineistoa hyvien työntekijäsuhteiden ylläpidosta, esim. ammattiliittojen määrittelemien työehtosopimusten tai muiden järjestelyiden noudattamisesta. Näiden järjestelyiden tulee koskea vähintään neljäsosaa koko henkilöstöstä.		

Liite 3. Hallinnointitapakriteerit

Good Practice - indikaattorit	TeliaSonera AB	Elisa Oyj	Best Practice - indikaattorit	TeliaSonera AB	Elisa Oyj
Yrityksen on noudatettava vähintään kahta seuraavista indikaattoreista: 1. 33 % johtoryhmän jäsenistä on oltava yrityksestä riippumattomia siten, ettei heillä ole rahallista suhdetta yritykseen ja oikeutta omistaa yhtiön osakkeita.			1. Yrityksellä on oltava laadittuna eettinen ohjesääntö.	Eettiset toimintaperiaatteet (Code of Ethics and Conduct).	Sisäiset toimintaperiaatteet.
2. Yrityksen hallituksen puheenjohtajan ja toimitusjohtajan aseman on oltava eriytettyjä.	Hallituksen puheenjohtaja Marie Ehrling, toimitusjohtaja Johan Dannelind.	Hallituksen puheenjohtaja Raimo Lind, toimitusjohtaja Veli-Matti Mattila.	2. Advanced Scenario 1: Yrityksen on noudatettava kaikkia seuraavia indikaattoreita: 2.1. 33 % johtoryhmän jäsenistä on oltava yrityksestä riippumattomia siten, ettei heillä ole rahallista suhdetta yritykseen ja oikeutta omistaa yhtiön osakkeita.		
3. Yrityksellä on oltava hallituksen perustama, valtaosin riippumista johtoryhmän jäsenistä koostuva talousvaliokunta, joka vastaa taloudellisesta raportoinnista, riskienhallinnasta ja yrityksen toimisääntöjen noudattamisen valvonnasta.	Tilintarkastusvaliokunta: a: Nina Linander (puheenjohtaja), Martin Lorentzon, Per-Arne Sandström ja Marie Ehrling, joka ei ole varsinainen jäsen mutta läsnä kaikissa kokouksissa.	Tarkastusvaliokunta: Eira Palin-Lehtinen (puheenjohtaja), Leena Niemistö ja Jaakko Uotila.	2.2. Yrityksen hallituksen perustama, valtaosin riippumattomista johtoryhmän jäsenistä koostuva talousvaliokunta, joka vastaa talousraportoinnista, riskienhallinnasta ja yrityksen toimisääntöjen noudattamisen valvonnasta.	Hallituksen puheenjohtaja Marie Ehrling, toimitusjohtaja Johan Dannelind.	Hallituksen puheenjohtaja Raimo Lind, toimitusjohtaja Veli-Matti Mattila.
4. Riippumattomille johtoryhmän jäsenille maksettavista palkoista ja palkkioista on raportoitava avoimesti.	Tarkemmat kuvailut palkoista, palkkioista, osakeomistuksista ja muista eduista löytyvät tilikauden 2013 vuosikertomuksesta.	Tarkemmat kuvailut palkoista, palkkioista, osakeomistuksista ja muista eduista löytyvät tilikauden 2013 vuosikertomuksesta.	2.3. Yrityksellä on oltava hallituksen perustama, valtaosin riippumattomista johtoryhmän jäsenistä koostuva talousvaliokunta, joka vastaa talousraportoinnista, riskienhallinnasta ja yrityksen toimisääntöjen noudattamisen valvonnasta.	Tilintarkastusvaliokunta: a: Nina Linander (puheenjohtaja), Martin Lorentzon, Per-Arne Sandström ja Marie Ehrling, joka ei ole varsinainen jäsen mutta läsnä kaikissa kokouksissa.	Tarkastusvaliokunta: Eira Palin-Lehtinen (puheenjohtaja), Leena Niemistö ja Jaakko Uotila.
5. Vähintään yhden hallituksen jäsenen on oltava naispuolinen.	Kymmenhenkisessä hallituksessa on kolme naisjäsentä - Marie Ehrling, Nina Linander ja Kersti Strandqvist.	Kahdeksanhenkisessä hallituksessa on kaksi naisjäsentä - Merja Ranta-aho ja Katiye Vuorela.	2.4. Riippumattomille johtoryhmän jäsenille maksettavista palkoista ja palkkioista on raportoitava avoimesti.	Tarkemmat kuvailut palkoista, palkkioista, osakeomistuksista ja muista eduista löytyvät tilikauden 2013 vuosikertomuksesta.	Tarkemmat kuvailut palkoista, palkkioista, osakeomistuksista ja muista eduista löytyvät tilikauden 2013 vuosikertomuksesta.
			3. Advanced Scenario 2: 3.1. Hallituksen jäsenistä yli 20 % on oltava naispuolisia JA	Kymmenhenkisessä hallituksessa on kolme naisjäsentä - Marie Ehrling, Nina Linander ja Kersti Strandqvist eli 30 %.	Kahdeksanhenkisessä hallituksessa on kaksi naisjäsentä - Merja Ranta-aho ja Katiye Vuorela eli 25 %.
			3.2. Yrityksen on noudatettava lisäksi kahta muuta indikaattoria Advanced Scenario 1 -ryhmän indikaattoreista.		